

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟ-
ΔΙΚΟΝ ♦ ΑΘΗΝΑΙ ♦ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1913—ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1914 ♦ ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. ☀☀☀☀☀

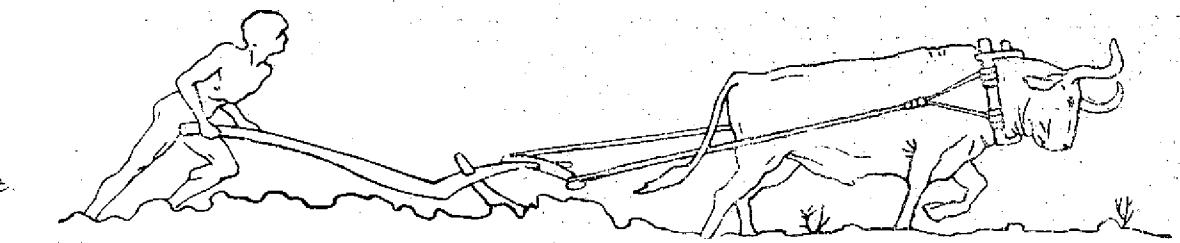

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ", Κ ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ - 8671

Ο ΑΝΤΙΝΑΥΑΡΧΟΣ ΚΩΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ
Φωτογρ. Μπουάκα

ΠΑΝΔΟΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΔΙΑ ΟΚΤΑΒΡΙΟΣ 1913 **

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

(1821-1921)

— Μεγάλη "Ερευνα τῶν «Παναθηναίων»" —

Μετὰ δύτικὸς ἔτη, οἱ ἐπίγονοι τῆς μεγάλης γενεᾶς τοῦ 1821 θὰ κληθοῦν εἰς τὸ προσκύνημα ἐνδὲ ιεροῦ Ιωβιλαίου. Ἐνας αἰών, ὁ πρῶτος, πλείνει ὅπιστος ἀπὸ τὴν γιγαντομαχίαν, ἡ δοπία θάντικοντος ὑπερήφανος πολλοὺς αἰώνας ἀκόμη. Καὶ ἵσως δὲν εἶναι πολὺ ἐνωρίς — δὲν δὲν εἶναι ἡδη ἀργά — διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Ιωβιλαίου αὐτοῦ, προπαρασκευὴν σοφῆν, βραδεῖαν, ἀρμονικήν, ἀξιοπρεπήν, ἔξω ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ, ποὺ μᾶς χαρακτηρίζει.

Τὰ «Παναθηναία» ἐθεώρησαν καθηκόν τους νὰ δώσουν τὸ σύνθημα τῆς προπαρασκευῆς αὐτῆς.

Ἐορταί, ἐκθέσεις, μνημεῖα, ἐκδόσεις, ἀγῶνες, ίστορια, ἡ λογοτεχνικὰ ἀγωνίσματα, πᾶν δ̄τι μέλλει νὰ θεωρηθῇ ἐπιβεβλημένον διὰ τὴν μεγάλην πανήγυριν, δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παρασκευασθῇ ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν ἔως τὴν ἄλλην. Πρέπει νὰ μελετηθῇ, νὰ καγονισθῇ, νὰ ωρμηθῇ, νὰ ὀργανωθῇ, νὰ ἔξασφαλίσῃ τὰ ἡμικὰ καὶ ὑλικὰ μέσα τῆς ἐπιτυχίας του ἐγκαίρως. Μία δύταετία δὲν εἶναι ἵσως ἡ μεγαλυτέρα προθεσμία ποὺ ἀπαιτεῖται. Ἡ μελέτη τοῦ γενικοῦ σχεδίου καὶ τῶν μεγάλων του λεπτομερειῶν πρέπει νάρχῃσῃ ἀπὸ τώρα. Ἡ ἀναζήτησις τῶν ὑλικῶν μέσων νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐγκαίρως. Αἱ συζητήσεις καὶ αἱ ἀντιλογίαι νὰ ἔξαντληθοῦν πρὸ τοῦ φθάσης ἡ ὥρα τῶν ἔργων. Οἱ διαγωνισμοὶ διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν παράστασιν τῆς ἑορτῆς νὰ προκηρυχθοῦν μὲν ἀνεστι. Ἡ περισυλλογὴ τῶν στοιχείων, ποὺν ὑάπαιτηθοῦν, νὰ ἐπισπευσθῇ. Ἡ συμμετοχὴ τῶν ίστορικῶν πόλεων καὶ τόπων τοῦ Ἀγῶνος, ως καὶ αἱ κατὰ τόπους ἑορταὶ καὶ ἐπισκέψεις νὰ κανονισθοῦν δχι τὴν τελευταίαν στιγμήν. Ἡ συμμετοχὴ ἐπίσης τῶν πανταχοῦ Ἑλλήνων νὰ ἔξασφαλισθῇ μὲν ἐγκαιρούν διαφήμισιν καὶ ἐνέργειαν. Μὲ δύο λέξεις τὸ πρόγραμμα τοῦ Ιωβιλαίου εἰς τὰς γενικότητας καὶ τὰς λεπτομερείας του νὰ καταστρωθῇ πλήρες, ἐνιαῖον, ἀρμονικόν, σεμνόν, κατὰ πάσης ἀναμίξεως βαναύσων καὶ ἀσχήμων ἐκδηλώσεων εἰς

λόγους καὶ πράγματα. Πρὸ πάντων νὰ ἔξασφαλισθῇ ἡ ἀξιοπρεπής, τελεία καὶ κανονικὴ ἐφαρμογή του. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι μικρόν.

Δὲν ἡθελήσαμεν νὰ χαράξωμεν, μὲ δσα εἴπαμεν, προσχέδιον προγράμματος. Ἀπλῶς, θίγοντες μερικὰ ζητήματα, νὰ δεῖξωμεν τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ προηγηθῇ. Σκοπός μας εἶναι νὰ προκαλέσωμεν τὴν γνώμην κάθε εἰδικοῦ καὶ κάθε σεμνοῦ πατριώτου. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀποβλέπει ἡ σημερινὴ ἔρευνα τῶν «Παναθηναίων».

Ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς ποιητάς, τοὺς λογογράφους, τοὺς ἐπιστήμονας, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν «Παναθηναίων», πρὸς πάντα Ἑλλήνα. Ἄς θελήσῃ ἔκαστος νὰ προσφέρῃ τὴν συμβολήν του, μὲ συντομίαν καὶ σαφήνειαν, εἰς τὸν κύκλον τῆς εἰδικότητός του. Τὸ ζήτημα εἶναι εὐρύτατον. «Ολοὶ δὲν πρέπει νάποφανθοῦν δι’ δλα. Καθένας δμως είμπορει νὰ προτείνῃ διτι νομίσῃ κατάλληλον καὶ ἀναγκαῖον.

Τὰ «Παναθηναία» θὰ φιλοξενήσουν, ἐν ὅλῳ ἡ ἐν περιλήψῃ γνώμας, σκέψεις, σχέδια, προτάσεις. Θὰ θεωρηθοῦν δὲ εύτυχῃ ἔαν κατορθώσουν νὰ συγκεντρώσουν εἰς τὰς στήλας των τὸ πολύτιμον ὑλικόν, τὸ μέλλον νὰ χοησιμεύσῃ διὰ τὴν ὑψωσιν τοῦ μεγάλου ἡμικοῦ μημείου τῆς Ἑλληνικῆς γιγαντομαχίας τοῦ 21.

ΤΑ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,,

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ζήτω ὁ θάρατος Ο χαρούμενος αὐτὸς χαιρετίσμιδος πρὸς τὸν θάνατο μποροῦσε νὰ είναι κραυγὴ ἐνὸς ἀπαισιοδόξου. Μποροῦσε δμως νὰ είναι καὶ τὸ καταστάλαγμα τῆς σοφίας ἐνός, ποὺ ἐγνώρισε βαθειὰ δλα τὰ μυστικὰ τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς, ποὺ ἀπὸ δσα εἶδε καὶ ἔμαθεν, ἔβγαλε τὸ τελειωτικὸ συμπέρασμα, δτι δ ὁ θάνατος ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὴν ζωή, δτι ἔχει ἵνως καὶ δημιουργικὴ δύναμι ἀνώτερη. Καὶ βέβαια ὑπάρχουν στιγμές, ποὺ ἀληθινὰ δ θάνατος είναι δημιουργικός. Ἀλλὰ τότε δὲν χρειάζεται νὰ είναι κανεὶς σοφὸς ἢ ἀπαισιοδόξος γιὰ νὰ χαιρετίσῃ χαρούμενα τὴν ἀξία τοῦ θανάτου. Ισως μάλιστα οἱ ἀληθινὲς ψυχὲς νὰ νοιώθουν βεβαίερα τὴν ἀξίαν αὐτήν καὶ νὰ ἔχουν τὴ δύναμι νὰ βαδίζουν πρὸς τὸν θάνατο μὲ θεία γαλήνη ἢ μὲ ἐνθουσιασμὸ παρόμιοιν μὲ ἐκεῖνον ποὺ γεννάει ἡ ἴδεα, δτι τὸ ἀτομον δρεῖλει νὰ θυσιασθῇ στὸν βωμὸ τῆς πάτριδας ἢ δποιον ἄλλου ιδανικοῦ. Χαρούμενοι πεθαίνουν πάντα οἱ ἥρωες καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ίδεας. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἐρεσέκας, τῆς γωνίας αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, ποὺ οἱ δυνατοὶ θέλουν νὰ τὴν σκλαβώσουν πάλι κάτω ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴ βαρβαρότητα, βλέποντας δτι ἡ ζωὴ δὲν τὸν ἔξασφαλίζει τὴν ἐλευθερία τους, ἐστοχάσθηκαν δτι

μόνον δ θάνατος θὰ μπορέσῃ νὰ γίνῃ προστάτης τοῦ ίδανικοῦ των.

Κ’ ἔτσι, χωρὶς νὰ είναι σοφοὶ ἢ ἀπαισιοδόξοι οἱ ἀπλοίκοι ἀνθρώποι τῆς Ἐρεσέκας, ωλίγουν τὸν χαρούμενον αὐτὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸν θάνατο γιὰ νὰ φανερώσουν τὴ σταθερή τους γνώμη, δτι τίποτε δὲ δὲν μπορέσῃ νὰ νικήσῃ τὸ ίδανικό τους. Ἀνθρώποι, ποὺ δὲν ἐφιλοσοφησαν ποτὲ γιὰ τὴν ἀξία τῆς ζωῆς ἢ τὸν θανάτου, δίνουν τὴν ίδια δημιουργικὴ δύναμι στοὺς δυὸ κυριώτερους νόμους τῆς φύσεως. Ἐφεραν τὴν πατριωτικὴν ίδεολογία τους ὡς στὸ σημεῖο, ποὺ νὰ ἐνώσουν σὲ μιάν ἔννοια τὴ ζωὴ καὶ τὸν θάνατο καὶ νὰ φανέσουν χαρούμενα, δπως δὲν ἐφέναζαν οἱ ἥρωες ἢ οἱ μάρτυρες: «Ζήτω δ θάνατος!»

O altitudo!

Ο πόλεμος Ο ποιητὴς κ. Μ. Ανγέρης μὲν καὶ ἡ τέχνη ἀρθρὸ του δημοσιευμένο στὴ «Νέαν Ἡμέρα» ἔξετάζει τὸ ζήτημα, ἀν δ πόλεμος καὶ τ’ ἀποτελέσματά του θὰ μποροῦσαν νὰ ἐπιδράσουν τόσο στὴ ζωὴ τῆς χώρας «ώστε νὰ φέρουν τὴν ἀναγέννησιν εἰς δλην τὴν πνευματικὴν περιοχὴν καὶ νὰ δώσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλην τέχνην».

Ο ΑΝΤΙΝΑΥΑΡΧΟΣ ΚΩΣ ΚΑΡΡ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Φωτογρ. Γαζιάδη

Φυσικὰ ἔνα περιστατικὸ τόσο μεγάλης ἴστορι-
κῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας γιὸ τὴ φυλή, δὲν
μπορεῖ παρὰ νὰ ἐπιδράσῃ εὐεργετικὰ καὶ στὸ
πνευματικὸ φανέρωμα τῆς ζωῆς τῆς: ἀφοῦ μά-
λιστα κάθε ὑλικὴ ἡ πνευματικὴ δύναμις τοῦ
ἔμπορους ἀφιερώθηκε στὸν ἄγνωτο μὲ ἀπόλυτη
πίστι στὴν ἀναγκαιότητά του καὶ μὲ πεποίθησι
γιὰ τὴν ἐπιτυχία του. Τὸ ἀποτέλεσμα βέβαια δὲν
θὰ τὸ ἀντικρύσσουμε εὐθὺς ἀμέσως. Ἀλλὰ μὲ
ποιὸν τρόπο θὰ μπορέσουμε νὰ φθάσουμε στα-
θερὰ στὸ ἀποτέλεσμα, ποὺ προβλέπεται; Στὴν
ἀπορίαν αὐτῆν ἀπαντάει τὸ συμπέρασμα τοῦ
ἄρρενος τοῦ κ. Ανδρέο: «δυνάμεθα νὰ εἴρωμεν
εἰς τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς
νασιοναλιστικῆς σκέψεως καὶ τῆς εὐσυνειδήτου
νασιοναλιστικῆς ἐνεργείας ἔδιφρος ἀσφαλές, νὰ
στηρίξωμεν μίαν ἰσχυρὰν τέχνην τοῦ μέλλοντος,
ἥ ὅποια νὰ ἔχῃ βαθεῖαν τὴν φύσιν τῆς καὶ
ὑψηλὰ τὰ γνωρίσματα». Δηλαδὴ τὴν τέχνη μας
νὰ τὴν κυβερνάῃ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐθνισμοῦ μέσα
της νὰ ὑπάρχῃ ἡ ψυχὴ τῆς φυλῆς διλάιαιοῃ. Τὸ
συμπέρασμα αὐτὸ θὰ εἴρῃ βέβαια ἀντιλογίες.
Δὲν θὰ κάσῃ ὅμως τίποτε ἀπὸ τὴν ἀλήθευτα του.
Ἡ ἴστορία τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν ἐθνῶν
καὶ μερικῶτερα ἡ ἴστορία τῆς φιλολογίας — ποὺ
εἶναι δὲ πρόδρομος κάθε καλλιτεχνικῆς παραγω-
γῆς — δηλαδὴ ἡ Ἰδια ἡ πεῖρα, μᾶς βεβαιώνει
ὅτι δὲ θέντισμαδε εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητο γιὰ
νὰ δημιουργηθῇ μιὰ τέχνη ὑψηλὴ καὶ μὲ δι-
καιώματα νὰ ζήσῃ παντότεινά.

Θέλει καὶ ἡ τέχνη τὴν πατερίδα της. Ὁ διεθνισμὸς τὴν ἀπομακράνει ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν πηγὴν τῆς ζωῆς. Τὸ δύο λόγοιον αὐτὸ δλα τὰ μεγάλα ἔργα, ποὺ στὴν ψυχὴ τους καθηεφτίζεται ἡ ψυχὴ τῆς φυλῆς τοῦ δημιουργοῦ των: ἀπὸ τὸν Ὄμηρο καὶ τὸν Φειδία ἔως τοὺς σημερινοὺς ἐργάτες τῆς νέας κοινωνικῆς τέχνης, ποὺ λένε: «δὲ θέλουμε τὴν τέχνη χωρὶς πατερίδα: καὶ ἡ κοινωνικὴ τέχνη παντοῦ πρέπει νὰ φυλάξῃ τὴν ἔδική της».

Ἐγωπάθεια Ἀρκετοὶ Ἑλληνες λόγιοι — καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ γράφουν καὶ θεατρικὰ ἔργα — κατορθώνουν μόνοι τους νὰ μᾶς ἀπελπίζουν τελειωτικὰ γιὰ τὴν

ἀμφίβολη ἀξία τους. Τὸ πρᾶγμα εἶναι βέβαια πολὺ κακὸ γῆ αὐτούς γιὰ μᾶς τοὺς ἄλλους εἶναι διαφωτιστικό· δχι δύως καὶ εὐχάριστο. Ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀνάγκη ν' ἀκοῦμε κάθε τόσο νὰ μᾶς μιλοῦν γιὰ τὸ ἔγω τους. Ἡ ἀφορμὴ δίνεται — καὶ ἀν δὲν ὑπάρχῃ, δημιουργεῖται — ἀπὸ τὴ γνώμη, ποὺ θὰ γραψῃ ἔνας ἄλλος γιὰ τὸ ἔργο τους. Λέω γνώμη καὶ δχι κριτική, ἐπειδὴ

τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς σκέψεως ἔπαθεν ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἔνα τέτοιο στρέβλωμα, ποὺ εἶναι οὖν νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Ἡ γνώμη λοιπὸν πρέπει ν' ἀντικρουούσθῃ καὶ μάλιστα, ὅταν δὲν εἶναι καλή. Καὶ ἀρχίζει ἡ πολυλογία γιὰ νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ ἀξία τοῦ ἔργου. Συχνότατα δύμας ἡ πολυλογία αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὸδ μιὰ ἀνυπόφορη ἐγωλογία. Δὲν ὑπερασπίζονται οἱ Ἰδέες — ἀν ὑπάρχουν βέβαια — καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἔργουν δὲ λόγος εἶναι πάντα γιὰ τὸ ἔγω. Μ' ἔβρισες, λέει δὲ κρινόμενος, κι' ὅχι μ' ἔκρινες ἢ μ' ἐπέκρινες. Ἡ ἐγωπάθεια τὰ γυρίζει δῆλα στὸ προσωπικό. Ἰσως νὰ φέρῃ κανεὶς τὴν ἀντιλογία, δητὶ πάντα μέσα στὸ ἔγω ὑπάρχουν καὶ οἱ Ἰδέες.

Ο ἄνθρωπος καὶ οἱ ιδέες, ποὺ κατέχει, εἰναι
ἔνα. Καὶ γι' αὐτό, δταν κρίνεται ἔνα ἔργο καὶ
κατηγοροῦνται ή οἱ ιδέες του ή τὸ φτιάσιμό
του, κατηγορεῖται μαζί καὶ ὁ ἄνθρωπος — συγ-
γραφέας. Σκέπτομαι, ἀρα ὑπάρχω, λέει καὶ ή
φιλοσοφία. Ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τούτο δὲν ται-
ριάζει στοὺς περισσότερους Ἑλληνες λογίους,
ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἔχουν σκέψη: ἔχουν μόνον ἐγώ,
ποὺ τὸ θαυμάζουν παραπολύ. Κ' ἔτσι βλέπουμε
τὸ μοναδικὸ στήν παγκόσμια πολιτεία τῶν γραι-
μάτων φαινόμενο ν ἀπαντοῦν οἱ Ἑλληνες λό-
γιοι σε δυὸς τρεῖς γραμμές, ποὺ γράφηκαν γιὰ
τὸ ἔργο τους, μὲ ἀρθρα καὶ διατριβές, ποὺ δὲν
ἔχουν τελειωμὸ καὶ ποὺ τὰ χαρακτηρίζει ἔνας
ἀνοικονόμητος ναρκισσισμός, ἔνα ἀτέλειωτο

έγκωμιο τοῦ ἔγω. Ἀλλὰ καλύτερα νὰ εἰπωθοῦν τὰ πράγματα πιὸ καθαρά. Ή ἐγωλογία αὐτῆ, που ἀρχίζει ἀπὸ τὴν διατύπωσι μιᾶς γνώμης γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἔργου, μοιαζεῖ πολὺ μὲ τὸ φτιαστὸ θόρυβο, ποὺ οργάνων μερικοὶ ἔμποροι γύρω στὸ ἔμπορευμά τους γιὰ νὰ βροῦν τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ρεκλαμάρουν. Ο λόγος λοιπὸν δὲν είναι γιὰ τὴν παραγγινωριζόμενη καλλιτεχνικὴ ποιότητα τοῦ ἔργου — πρὸ πάντων τοῦ θεατρικοῦ — ἢ γιὰ τὴν ἀξία τῶν ίδεων, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἔμπορική του ἀξία καὶ πιὸ σωστὰ γιὰ τὴ βιομηχανική του. Καὶ ὁ κόσμος ποὺ φωτίζεται ἀπὸ τὶς τέτοιες ἐγωλογίες γιὰ τὴν ἀμφιβολη ἀξία τῶν βιομηχάνων λογίων μας διαβάζει καὶ μουρ-

μιορίζει :
— Guarda è passa.
Ο κόσμος δὲ Ἑλληνικός, καθὼς φαίνεται, δρχίζει νὰ γίνεται σοφώτερος καὶ κριτικώτερος ἀπὸ ἀρκετοὺς λογίους μας.

Αὐτά ἔξ αἰτίας κάποιων τελευταίων αὐτοκοιτικῶν, γεμάτων ἐγωπάθεια, μερικῶν θεατρικῶν συγγραφέων μας καὶ ἔξ αἰτίας κάποιων φιλολογικῶν τάχα κανγάδων.

ZAKYNEOCEΣ

*Ωραια και μόνη η Ζάκυνθος μὲ καρδιεύει
Ανδρ. Κάλβος*

Εὐωδιασμένη Ζάκυνθος, γλυκεία παρηγορήτρα,
Κλεῖσε με, μέσ' στήν ἀπαλή κι' ὀλόδροση ἄγκα-

Καὶ δόσε μου σὰν ἀλλοτες τὸ ἀέρινα φυλιά σου
Ποὺ ἡσυχᾶζουν τὴν ψυχὴν σὰ μάγια καὶ σὰ [φίλτρα.

Νά, τ' ἀρμυρίδια τοῦ γιαλοῦ, τὰ θλιβερὰ δεν-
[τρόπαια]

Στέκουνται πάντα στή γραμμή δειλά καὶ σκλα-
[βωμένα]
Κ' ἡ θάλασσα ποὺ μάντεψε πώς εἰν' ἐρωτεύεντο
Μαξί της, δόλο τὰ κερονᾶ γλυκόπικρα φαρ-
[μάνια]

ΝΕΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ – ΚΟΡΥΤΣΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΑΙΓΑΛΑΣ

Η Κορυτοῦ, τῆς δοπίας οἱ τύχαι ἀπασχολοῦν σήμερον τὴν διεθνῆ διπλωματίαν καὶ συγκινοῦν τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, δὲν ἔμελετήθη ἀκόμη ἐπαρκῶς ὥστε νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ πόλις, ποὺ παρουσιάζει σήμερον ἐπαλητικὸν τὸν ὅγκον τοῦ πανελλήνισμοῦ της, ἦτο Ἑλληνικὴ καὶ καθ' ὅλην τῆς Τουρκοκρατίας τὴν περίοδον.

Θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τὴν στυγνήν διπλωματίαν, ὅχι μόνον τὴν σημερινήν ἐθνολογικὴν τῆς πόλεως εἰκόνα, ἀλλὰ καὶ τὰς παλαιὰς ἴστορικὰς περιγραμμάτις, διὰ τῶν διποίων θὰ ἀπεδεικνύετο, διτὶ ἡ Κορυτσᾶ, ἡ νομιζομένη ὡς ἔξελληνισθεῖσα κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ παρελθόντος αἰώνος, ὑπῆρχει ἀνέκαθεν κέντρον ἐλληνικῆς κινήσεως.

³Αὐτοῖς δὲν ἔχομεν σήμερον ἐπαρκῆ ὅλα τὰ
ἰστορικά ἐφόδια. Αἱ κυριώτεραι πηγαὶ πρὸς
ἀκριβῆ τοῦ παρελθόντος αὐτῆς γνῶσιν, οἱ ἀφ-
χαιτέεροι κώδικες τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ ἐπί-
Μοσχοπόλει μοναστηρίου τοῦ Προδρόμου ἔχουν
τελεῖ ἀπό τοὺς εἰδίκους. Τρεῖς ίδιαν δυσκολίαν θί-

ιπατή από πολλούν. Ήγην ιοιαν συσκοπιαν
αἰσθανθῶμεν ἐὰν θελήσωμεν νά ἐρευνήσωμεν
τὰς τύχας καὶ ἄλλων τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας
πόλεων, τῶν δποίων αἱ ιστορικαὶ πηγαὶ ἔχουσαι
ἀνεπανορθώτως ἔξαφανισθῆ. Οὕτω λ. χ. ἐκλάσ-
πησαν ἡ ἐπιρροή ήτησαν τὰ ἀρχεῖα τῆς Σιατί-
στης, Κοζάνης, Βερροίας, Θεσσαλονίκης, Φλω-
ρίνης, Δράμας, Στρωμνίτσης, Μενελίκου, ἐλη-

Νά, καὶ τὸ σπίτι κάτω ἔκειτο στὸ μαγικὸν Ἀκρο-

Ποὺ ἐστέγαισε τὴ λιγοστὴ παιδιάτικη χαρά μον
Κ' ὑπερέα κριψόδεξτηκε τὰ πρῶτα δάκρυνά μον
Μιὰ καλοκαιρινὴ βραδύνα κοντὰ στὸ παραθύρο.

Θυμᾶμαι ἡτανε γιορτή, ἡτανε πανηγύρι
Καὶ πῆγαν ὅλοι μόνη μου, γυρτή στὴν κά-
Ιωάννης οὐα-

Δίχως αλτία ἔνοιωθα νὰ σφίγγετ[·] ή καρδιά μου
Ἐγώ γαπέσσεβάνων[·] δ[·] "Ηλιος τ[·] Ακοστηοι.

Κι ὅταν τὸ ἀστέρια ἐποδόβαλαν σὸν ὄλη τοὺς τὴν

Ιμαγεία
Κ' ἔλαμψε τὸ περιβόλι μας σὰ νᾶχε λειτουργία,
Ἐγώ, ἔσπειρντας δέξαφρνα σὲ κλάματα βαρειὰ
Γιὰ πάντ' ἀποκαιρέτησα τὴν παιδικὴ εὐτυχία.

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

τοιχογραφίαι καλῆς τέχνης. Διατηροῦνται ὀπόμη
ἐν καλῇ καταστάσει δύο ἐπιγραφαὶ τοῦ ναΐσκου,
διαλαλοῦσσαι τὴν ἀκμὴν καὶ ἐπικράτησιν τοῦ
Ἐλληνισμοῦ εἰς τὴν περιφέρειαν ἑκείνην. Κατὰ
τὰς ἐπιγραφὰς δὲ ναΐσκος ἀνηγέρθη ὑπὸ τίνος
ἐπισκόπου Νήφωνος τῷ 1390. Ἀλλὰ καὶ ἐκ
τῆς παραπλεύρως αὐτῆς κώμης Βοβοστίτος
ἔσωθησαν ἔνη τῆς παλαιᾶς ἐλληνικῆς ζωῆς.
Ἡ μονὴ τοῦ Ἅγιου Νικολάου καὶ ἡ ἐκεῖνης
τοῦ Προδρόμου εἶναι μνημεῖα πνοῆς ἐλληνι-
κῆς. Ὁ Πρόδρομος, τοῦ ὄποιου αἱ τοιχογραφίαι
ἥρχισαν νὰ καταρρέουν, φέρει χρονολογίαν ἀνι-
δρύσεως τὸ ἔτος ζεῦθ' ἥτοι τὸ 1591.

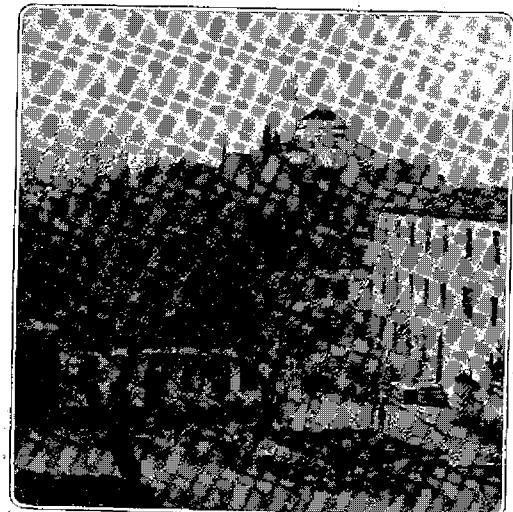
Ἄλλα περὶ τῆς σημερινῆς πόλεως τῆς Κορυτσᾶς, πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐκτίσθη καὶ πόθεν ἡ
ἐπιμολογία τῆς πόλεως, δὲν δύναται τίς αὐθεν-
τικῶς ν' ἀποφαντῆ. Εἰς παλαιὰ Ἑγγραφα τῆς
Μητροπόλεως μέχρι σχεδὸν τῶν μέσων τοῦ
παρελθόντος αἰώνος ἡ πόλις ἀναγράφεται ὡς
Κοριτζᾶ καὶ δι τύπος οὗτος πλησιά-
ζει πρὸς τὴν τουρκικὴν ὀνομασίαν Γκιόρτζα.
Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον τὸ παράδοξον τοῦτο
ὄνομα νὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ τὴν Ἐσρδαίαν, τὴν
παλαιὰν μακεδονικὴν τῆς χώρας ὀνομασίαν, ἡ
ὅποια κατὰ ὅμοιον γραμματικὴν ἀλλοίωσιν μετε-
τράπη εἰς Ἰόρτζιαν, Γκιόρτζιαν.

Κατὰ τὴν παράδοσιν δὲ Μιραχώρῳ ἐβρέλ, ἥτοι
ἀρχισταυλάρχῃ, τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ πορ-
θητοῦ Ἡλίας βέης ἔλαβε παρὰ τοῦ διαδόχου
τοῦ Μωάμεθ Βαγιαζῆτ τοῦ Β', ὡς δῶρον, τὴν
ἐπικαρπίαν τῆς περιφέρειας Κορυτσᾶς, ὡς ἀμοι-
βήν τῶν ἔξαιρετῶν τοῦ ὑπηρεσίων κατὰ τὴν
ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Μιραχώρῳ ἐγκαταστάθεις εἰς τὸ τιμάριον
αὐτοῦ ἀνέπτυξε τὸν ἐλληνικὸν συνοικισμὸν τῆς
Ἐπικοπῆς, ἡ ὅποια ἀπολούθιος γίνεται γνω-
στὴ ὡς Κορυτσᾶ καὶ ἔκτισε καὶ τὸ μέχρι σήμε-
ρον σωζόμενὸν τέμενος ὁδοῦ, ἰδρυμένον ἐπὶ¹
τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἅγιας Παρασκευῆς.

Ἐπιτοτε μέχρι σήμερον ἔξηκολούθησαν τὴν
συμβίσιν αὐτῶν Ἐλληνες καὶ Μουσουλμάνοι,
οἱ πρῶτοι, οἱ ὑφιστάμενοι ἀπεριγράπτους τὰς
πιέσεις τῶν βαρβάρων δυναστῶν, κατοικοῦντες
εἰς τὴν συνοικίαν Βαρόσι καὶ οἱ δεύτεροι εἰς
τὸν Κασαμπᾶν.

Παρὸ δὲ τὰς ἀφορήτους καταπιέσεις τῶν
κρατούντων, οἱ Ἐλληνες ἔξηκολούθουν νὰ εἶναι
δι ποιδιαίτερος τῆς πόλεως παράγων. Ωμί-
λον καὶ ἔγραφον ἐλληνιστή. Οσάκις δὲ ἡ κατα-
πιέσις ὑπερέβανε τὰ δρια, δι λαδὸς τῆς Κορυτσᾶς
ἀνεφέρετο εἰς τὸν Πασᾶν δι' ἐγγράφων, συν-
τεταγμένων εἰς καθαρὰν δημοτικήν. Ἐσώθησαν

Ο "Αἰ-Γιάννης μέσαζει τὸ φρούριον τῶν Ιωαννίνων"
Φωτογρ. Κας Α. Π.

δὲ μερικὰ τοιαῦτα Ἑγγραφα, τῶν δποίων αἱ
ὑπογραφαὶ προδίδονταν τὴν ἐλληνικότητα τῶν
ἀναφερούμενῶν.

Οἱ δημιογέροντες, οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ λαοῦ, συνε-
ζήτουν εἰς ἐλληνικήν, ἐλληνιστὶ δὲ εἶναι συντε-
ταγμένα καὶ τὰ πρωτικά των, σωζόμενα εἰς
τὸν ὑπολειφθέντα κώδικα τοῦ 1677.

Δὲν ἔλειψαν δὲ καὶ οἱ Ἐλληνες τῆς πόλεως
Μητροπόλιται καὶ δι τῆς τουρκοκρατίας τὴν
περίοδον, δ. δὲ Πατριάρχης τοῦ Ἐλληνικοῦ Πα-
τριαρχείου τῆς Ἀχριδοῦ Παρθένιος, ὃν ταυτο-
χρόνως καὶ Μητροπόλιτης Κορυτσᾶς, ἥτο Κο-
ρυτσαῖος, πατριαρχήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ'
αἰώνος.

Κατὰ τὸν Ἀλεξανδρηνὸν, εἰς τοῦ δποίου τὸν
κατάλογον ἐπέσφερα μεριμᾶς διορθώσεις ἐπὶ τῇ
βάσει τοῦ κώδικος τῆς Μητροπόλεως (τοῦ 1677)
ἀπὸ τοῦ 1572 μέχρι τῆς Ἐθνεγερσίας ἀνῆλθον
τὸν θρόνον τῆς ἐλληνικῆς Κορυτσᾶς οἱ ἔξης
Μητροπολίται: Γαβριὴλ (1572-1580), Ζωσιμᾶς
(1607), Μητροφάνης (1634), Παρθένιος, συγ-
χρόνως καὶ Πατριάρχης Ἀχριδῶν δ Κορυτσᾶς
(1670-1676), Μακάριος (1691-1693), Ἀθανά-
σιος (1694), Δανιὴλ δ ἀπὸ Δυρραχίου (1694-
1709), Ἰωάσαφ, συγχρόνως καὶ Πατριάρχης
Ἀχριδῶν (1709-1741), Νικηφόρος (1750-1753),
Διονύσιος (1763), Γεννάδιος (1766-1769), Ἰωά-
σιεμ (1769-1781), Ἰωάσαφ (1797-1815) Μελέ-
τιος (1816-1828).

Δὲν ἥτο δὲ δυνατὸν νὰ μὴ ἀναπτυχθῇ ἐλλη-
νικὴ ζωὴ εἰς τὴν Κορυτσᾶν κατὰ τοὺς παρελθόν-

τας αἰῶνας τῆς Τουρκοκρατίας, ἀφ' οὗ καὶ εἰς
ἄλλους πέριξ αὐτῆς συνοικισμούς, ἐκτὸς τῶν
προμνημονευμένων, διημειώθη ἵσχυρὰ ἡ ἐλλη-
νικὴ κίνησις καὶ εἰς χρόνους μάλιστα τῶν ἀφο-
ρήτων καταπιέσεων τῶν Μουσουλμάνων. Ἐκτὸς
τῆς Ὑπισχέσιας καὶ τοῦ Βιθυνοκύιου, ὃπου τὰ
σωζόμενα μνημεῖα διαλαλοῦν εὐγλώττως τὸν
ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐλληνικὸν πολιτισμόν, ἔχομεν
ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν περίφημον Μοσχόπολιν,
τῆς δποίως ἔχω ἥδη ἔρευνήσει τὸν πολιτισμὸν
εἰς τὰ «Παναθήναια» (Ἀπολλοιος 1913).

Ἡ Μοσχόπολις ἀπέβη ἀπὸ τοῦ 1650-1769,
ὅτε ἐδημόθη καὶ ἐτυρπολήθη ὑπὸ τῶν Τουρ-
καλβανῶν, τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν ἐλλη-
νικῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν. Ήρίθμει περὶ
τὰς 60-70 χιλ. Ἐλληνας καὶ διετήσει Ἀκαδη-
μίαν, Βιβλιοθήκην, Τύπογραφεῖον, Ορφανο-
τεῖον.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Μοσχοπόλεως τῷ
1769, ὅτε ἔξεπατρίσθησαν δο χιλ. Ἐλληνες, ἐν
ρεῦμα τῶν κατοίκων κατέκλυσε καὶ τὴν Κόρυ-
τσαν καὶ ἀνεξωγονήθη περισσότερον δ' Ἐλλη-
νισμὸς τῆς πόλεως, Ἐλληνισμὸς εἰς ἐλληνικὴν
φωνήν, ἐλληνικὰ γράμματα, ἐλληνικὸν πολι-
τισμόν.

Πῶς λοιπὸν τολμοῦν καὶ διμιοῦν περὶ ἔξελ-
ληνισμοῦ τῆς πόλεως κατὰ τὰς τελευταίας δεκαε-
τηρίδας;

Ἄπὸ δὲ τοῦ 1850 ἀρχεται νέα περίοδος τῆς
ἀκμῆς τοῦ Ἐλληνισμοῦ τῆς Κορυτσᾶς. Τότε
ἰδρύετο τὸ περίφημον «λάσσον», εἰδικὸν τα-
μεῖον ὑπὲρ τῶν ἐλληνικῶν τῆς πόλεως σχολείων.
Τοσαύτη δὲ ὑπῆρξεν ἡ φλογερὰ τῶν Κορυ-
τσιών φιλοπατρία, ὃτε ἡ κοινωτικὴ περιουσία
ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν καθιδρυμάτων ἀνέρχεται

Εἰς τὸ χωρίο Λούρος. "Ἐλληνες στρατιώται ἀνακαυσθμένοι"
Φωτογρ. Κας Α. Π.

τροφεῖον, ἀνέπτυξεν ἐμπορικὰς μετὰ τῆς Δύσεως
σχέσεις, καὶ ἀνέδειξε λεγεωνα τοιγίων καὶ συγ-
γραφέων, τῶν δποίων τινὲς ἐτίμησαν τὴν ἐλλη-
νικὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐνδοσκεται δὲ ἡ ἔνδοξος γενέτειρα τοῦ Σίνα
4 ὡρας ΒΔ τῆς Κορυτσᾶς. Αἱ δύο πόλεις διετέ-
λοντ εἰς πυκνήν ἐπικοινωνίαν. Οἱ Ἐλληνες
καλλιτέχναι, οἱ διακοσμήσαντες πολλὰς ἐκκλη-
σίας τῆς Μοσχοπόλεως, ἥσαν Κορυτσαῖοι τὴν
πατρίδα, ὡς ἔξαγεται ἐκ τῶν σωζόμενων ἐκεῖ
ἐπιγραφῶν. Οἱ Κορυτσαῖοι ζωγράφοι ἀδελφοί
Ζωγράφου διεκόσμησαν τῷ 1720 καὶ τὸν ἐν
Κορυτσᾷ ἐλληνικὸν ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πη-
γγῆς, ἰδρυμέντα τῷ 1707 ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου
Ιωάσαφ.

Εἶχε δέ, φαίνεται, καὶ ἐλληνικὴν βιβλιοθήκην

ἡ πόλις, δπως τοιαύτη πλουσία ὑπῆρχε καὶ εἰς
τὴν Μοσχόπολιν.

Ἡ βιβλιοθήκη ἐσύληθη βαθμιαίως, ἡ δὲ
ἀπεμπόλησις τῶν σπουδαιοτέρων χειρογράφων
ἐγένετο πρὸ πάντων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρό-
νους. Μέχρι πρὸ τινῶν ἀκόμη ἦγόρασαν δόλκηρον σάκκον
χειρογράφων.

Ἡδη ἐκτὸς τῶν ἐντύπων ἀπέμειναν ἔκει
μάρον ἔχειρογράφα, τῶν δποίων τὰ δύο μεμ-
βράνια τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΓ' αἰῶνος. Τὰ κατέγραψα
εἰς τὸν ἐκδοθεσμόν κατάλογόν μου τῶν χει-
ρογράφων τῶν μακεδονικῶν πόλεων.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Μοσχοπόλεως τῷ

1769, ὅτε ἔξεπατρίσθησαν δο χιλ. Ἐλληνες, ἐν
ρεῦμα τῶν κατοίκων κατέκλυσε καὶ τὴν Κόρυ-
τσαν καὶ ἀνεξωγονήθη περισσότερον δ' Ἐλλη-
νισμὸς τῆς πόλεως, Ἐλληνισμὸς εἰς ἐλληνικὴν
φωνήν, ἐλληνικὰ γράμματα, ἐλληνικὸν πολι-
τισμόν.

Πῶς λοιπὸν τολμοῦν καὶ διμιοῦν περὶ ἔξελ-

ληνισμοῦ τῆς πόλεως κατὰ τὰς τελευταίας δεκαε-

τηρίδας;

Ἄπὸ δὲ τοῦ 1850 ἀρχεται νέα περίοδος τῆς
ἀκμῆς τοῦ Ἐλληνισμοῦ τῆς Κορυτσᾶς. Τότε
ἰδρύετο τὸ περίφημον «λάσσον», εἰδικὸν τα-
μεῖον ὑπὲρ τῶν ἐλληνικῶν τῆς πόλεως σχολείων.
Τοσαύτη δὲ ὑπῆρξεν ἡ φλογερὰ τῶν Κορυ-
τσιών φιλοπατρία, ὃτε ἡ κοινωνία τοιγίων
ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν καθιδρυμάτων ἀνέρχεται

τροφεῖον, ἀνέπτυξεν ἐμπορικὰς μετὰ τῆς Δύσεως
σχέσεις, καὶ ἀνέδειξε λεγεωνα τοιγίων καὶ συγ-
γραφέων, τῶν δποίων τινὲς ἐτίμησαν τὴν ἐλλη-
νικὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐνδοσκεται δὲ ἡ ἔνδοξος γενέτειρα τοῦ Σίνα
4 ὡρας ΒΔ τῆς Κορυτσᾶς. Αἱ δύο πόλεις διετέ-
λοντ εἰς πυκνήν ἐπικοινωνίαν. Οἱ Ἐλληνες
καλλιτέχναι, οἱ διακοσμήσαντες πολλὰς ἐκκλη-
σίας τῆς Μοσχοπόλεως, ἥσαν Κορυτσαῖοι τὴν
πατρίδα, ὡς ἔξαγεται ἐκ τῶν σωζόμενων ἐκεῖ
ἐπιγραφῶν. Οἱ Κορυτσαῖοι ζωγράφοι ἀδελφοί
Ζωγράφου διεκόσμησαν τῷ 1720 καὶ τὸν ἐν
Κορυτσᾷ ἐλληνικὸν ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πη-
γγῆς, ἰδρυμέντα τῷ 1707 ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου
Ιωάσαφ.

Εἶχε δέ, φαίνεται, καὶ ἐλληνικὴν βιβλιοθήκην

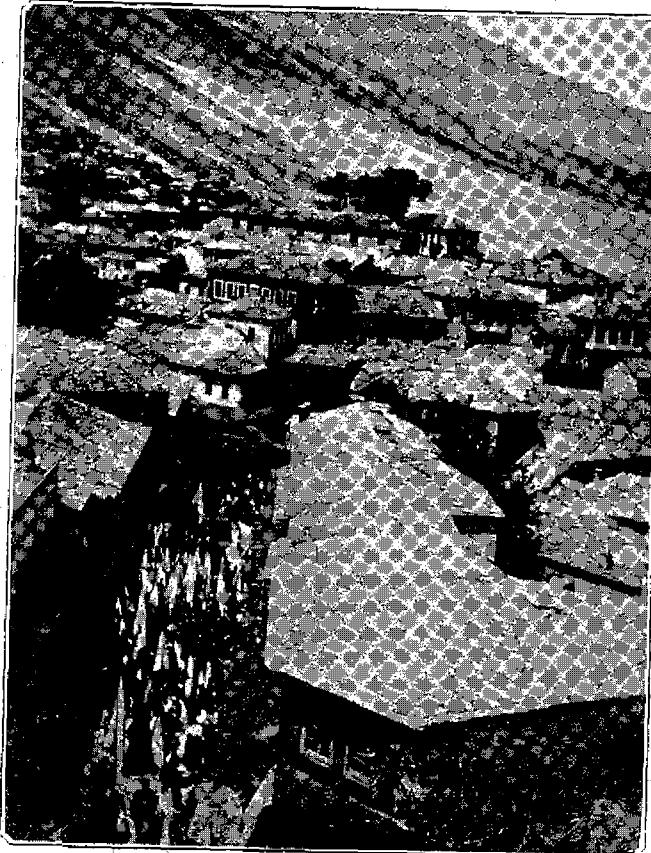
τοιχοικὸν πυροβόλον στὸ Μπιζάνι θραυσμένον ἀπὸ ἐλλην-

ηνή διβύδα — Φωτογρ. Κας Α. Π.

σήμερον εἰς 5 εκατομμύρια φράγκα κινητὰ καὶ ἀκίνητα.

Η Κορυτσᾶ, συνεχίζουσα τὰς εὐήγενεῖς τῆς παραδόσεις, κατέχει σήμερον τὰ σκῆπτρα ἀπὸ ἀπόγεως κοινοτικοῦ πλούτου μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων κοινοτήτων τῆς Μακεδονίας.

Είναι μακρὸς δὲ κατόλογος τῶν φιλοτίμων, τῶν ἐλληνικωτάτων Κορυτσαίων, οἱ δποιοι εὐηγέτησαν τὴν ἐλληνικὴν αὐτῶν γενέτειραν χάριν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς καθιδρυμάτων. Ἀναφέρω τοὺς κυριωτέρους: Ο Ἰωάννης Ματάγκας κατέθεσεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν τῆς Ἑλλάδος Τράπεζαν 17,500 λίρας. Ο Ἀναστάσιος Ἀβραμίδης Λιάκης γρόσια 895,000. Ο Δημήτριος Τσίτσας 8,000 λίρας Ἀγγλίας. Ο Εὐάγγελος Χρήστου 3,000 λίρας. Ο Κωνσταντίνος Φιλίππου 1,600 λίρας. Ο Γ. Νούκου λίρας Γαλλίας 5,000. Ο Γεώργιος Ἀδάμ 12,000 λίρας. Ο Ναούμ Κ. Δίνε λίρας Ἀγγλίας 900. Ο Κωστάκης Δούρδος λίρας 1,000 καὶ ἔξακολουθεῖ ἡ λεγεάνων τῶν ὑπέρ τῆς Ἑλληνικῆς Κορυτσᾶς, ὑπὲρ τῶν

Τὸ Ἀργυρόκαστρον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του — Φωτογρ. Κας Α. Π.

ἐλληνικῶν αὐτῆς σχολείων θυσιαζομένων Κορυτσαίων. Ἐχει δὲ σήμερον ἡ πόλις τὰ καλύτερα ἐκπαιδευτήρια. Εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» (10-13 Φεβρουαρίου 1912) ἐδημοσίευσα, κατόπιν ἐπιτοπίων ἔρευνῶν, ἐπισήμους στατιστικὰς περὶ τῆς ἀλλατικῆς προόδου τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐκπαιδευτήριης νεότητος τῆς Κορυτσᾶς. Κατὰ τὰς στατιστικὰς ταύτας, τὰς δποιας ὡς ἀνθεκτικὰς μετέφερε καὶ ἡ «Indépendance Belge» ἡ πόλις ἥριθμει τῷ 1905 κατοίκους 18 χιλιάδας, ἐκ τῶν δποίων 14 χιλιάδες Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ Τουρκαλβανοί. Τῷ 1911 οἱ Ἑλληνες ἀνῆλθον εἰς 20 χιλιάδας καὶ οἱ Τουρκαλβανοί εἰς 5 χιλιάδας.

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1894-5 ἡ ἐλληνικὴ ἐκπαίδευσις εἶχεν εἰς παράταξιν τὰς ἑξῆς δυνάμεις:

Γυμνάσιον μὲ μαθητὰς 50

Διύο Ἀστικὰ Σχολάς μὲ μαθητὰς 608

Παρθεναγωγεῖον μὲ μαθητρίας 337

Ἐν ὅλῳ 995

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1903-4, ἦτοι μετὰ ἐννέα ἔτη, τὰ τάγματα τῆς σπουδαζούσης ἐλληνικῆς νεότητος ἐδιπλασιάσαντο ὡς ἑξῆς:

Γυμνάσιον μὲ μαθητὰς 92

Ἀστικὰ Σχολάς μὲ μαθητρίας 752

Παρθεναγωγεῖον μὲ μαθητρίας 466

Νηπιαγωγεῖα μὲ νήπια 500

Ἐν ὅλῳ 1,810

Κατὰ δὲ τὸ σχολικὸν ἔτος 1910-11 αἱ πυκνωθεῖται φάλαγγες τῆς στρατιᾶς περιελάμβανον:

Εἰς τὸ Γυμνάσιον μαθητάς 112

Εἰς τὰς 2 Ἀστικὰ Σχολάς μαθητάς 750

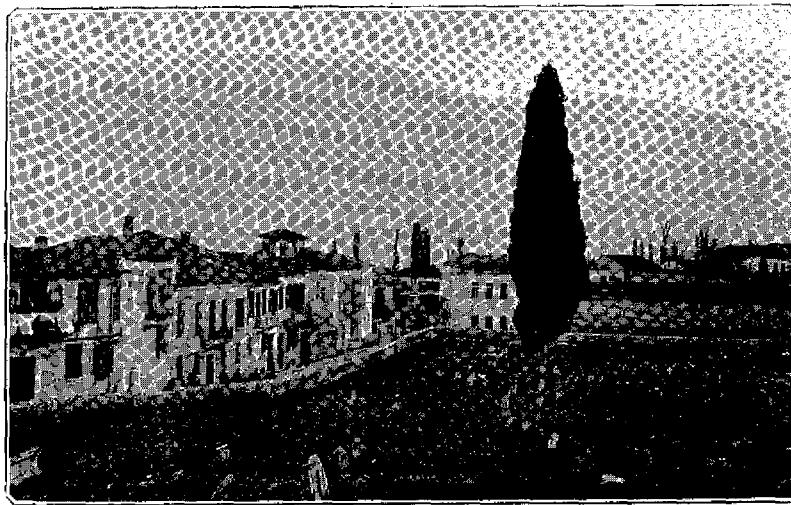
Εἰς τὰ 2 Παρθεναγωγ. μαθητρίας 683

Εἰς τὰ 2 Νηπιαγωγεῖα νήπια 570

Ἐν ὅλῳ 2,115

Ο ἐπιθεωρητὴς κ. Ε. Γκίνης μοὶ ἀνεκοίνωσεν δτὶ κατὰ τὸ 1911-12, ὅταν δὲν ἐπήρχετο δ πόλεμος καὶ ἐλειτούργουν τὰ σχολεῖα, δ ἀριθμὸς τῆς ἐκπαιδευτήριης νεότητος θὰ ἐπλησίοζε τὰς δυόμισυ χιλιάδας. Τὸ δὲ διδακτικὸν προσωπικὸν ἀνήρχετο τῷ 1911 εἰς 45.

Απέναντι τῶν καταπληκτικῶν τούτων ἀριθμῶν οἱ φωνακούντες ενάριθμοι Ἀλβανισταὶ ἔχουν νόονταξέουν τὸ κωμικὸν σχολεῖον των, παρωδία σχολείου, τὸ δποῖον ἀν καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ δύο δεκαετηρίδων περιοδικῶς, παρουσίας κατὰ τὸ 1910-11 μόνον 30

Συνοικία τῶν Ιωαννίνων μὲ τουρκικὸν νεκροταφεῖον.

Φωτογρ. Κας Α. Π.

Τζαμὶ μέσα εἰς τὸ φρούριον τῶν Ιωαννίνων.

Φωτογρ. Κας Α. Π.

μαθητάς, δὲ δὲ Ἀλβανιστὴς κ. Πέτσης, ἡ ψυχὴ τῶν νέων εἰδώλων, μοὶ ἔλεγεν δτὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν περὶ τὰ 70 παιδιά.

Ἐστω ἐίκοσι χιλιάδες Ἑλληνισμὸς φανατισμένος μὲ 2,500 ἐλληνόποντα εἰς τὸ ἐλληνικὰ σχολεῖα ἀπέναντι 30 ἢ 70 τοῦ ἀλβανιστικοῦ σχολείου, μοχθούντος ματαίως ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν, δεικνύει πόσον κωμικὸς εἶναι διοχυρισμὸς δτὶ ἡ πόλις εἶναι κέντρον φιλολογικὸν τῶν Ἀλβανῶν.

Η Κορυτσᾶ, ἐλληνικὴ ἀπὸ τῆς 1903-4 διρύσεως αὐτῆς, δχι ἔξελληνισμένη τελευταίως, ἔχουσα καὶ περιφέρειαν, εἰς τὴν δποίαν ἀπὸ αἰώνων ἐκν-

οισχεῖται ἡ ἐλληνικὴ ζωή, δπως εἰς τὴν Ἐμπορίον, Ὑπισχείαν, Βιδυκούνιον, Μοσχόπολιν, η Κορυτσᾶ, Ἀθῆναι τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, θὰ παραμείνῃ ἐλληνική. Μᾶς τὸ δρούσθησαν καὶ οἱ δργανωθέντες ἔκει ἵεροι λόχοι ὁρέων καὶ θηλέων. Ἄλλα καὶ ἄν κατισχύσῃ καὶ ἔκει ἡ δδικία τῶν ἴσχυρῶν τῆς γῆς, θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν τὸ συγκυνητικὸν δράμα τῆς Στρωμάτισης καὶ τοῦ Μελενίκου. Οἱ Ἀλβανοί θὰ παραλαβούν καπνίζοντα ἐρείπια.

Στρατόπεδον Κλακί, Αὔγουστος 1913.

Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ
Γερμανικός Πατριαρχείος Ἀλεξανδρείας

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η ΣΚΛΑΒΑ

Υστερός από μια πολύωρη πορεία έφθασαμε στο Βελεστίνο. Ένα χωριό, μὲ κήπους, δέντρα καὶ νερά πολλά. Οἱ κάτοικοι φοροῦν δικόμα τὸ ἄσπρο φέσι καὶ τὴν καραγκούνικη φορεσιά.

Δὲν ήθιαν νὰ μᾶς ὑποδεχθοῦν, γὰρ φωνάζουν, νὰ δεξουν διτὶ νοιώθουν γιατὶ τραβοῦμε τόσο γοργά καὶ λαχανισμένα γιὰ τὰ σύνορα. Καθένας κυτάζει νὲ ξεπουλήσῃ διτὶ κι' ἀν' ἔχει, καὶ τὸ πατοριθώνει, γιατὶ ὁ στρατιώτης εἶναι σκοποχέρης, τὰ λεπτὰ εἶναι βάρος στὸν δραιό δρόμο τοῦ πολέμου, δὲν έχει ἀν' θὰ εἶναι στὴ ζωὴ νὰ τὰ γλεντήσῃ τὴν ἀλλήν ἡμέρα.

Μετὰ τὸ Βελεστίνο, τὰ Φάρσαλα. Κάμπος ἀπέραντος, γιομάτος ἀγκαθιές καὶ κάπου-κάπου τὸ ἀλέτρι τοῦ γεωργοῦ ἀνοίγει αὐλακάνια. Οὔτε νερό, οὔτε συνοικισμού οὔτε πρόβατα στολίζουν μὲ τὸ ἄσπρο τους μαλλὶ τὸν κάμπο. Μένει ἔτσι περιφρούμενος, ἔρημος, ταπεινὸς τῶν ὅγκων δοῦλος. Ἐπέρασ' ἀπὸ πάνω του ἡ ντροπὴ τοῦ 97, εἰδε τὸν στρατιώτη νὰ κυτάζῃ μὲ τρόμο τὴν Τουρκιὰ ποὺ μαύριζε κατεβαίνοντας καὶ, πὸν δταν ἐξύγωσε, ὁ κάμπος τῆς μαύριλας ἔγινε κόκκινος ἀπὸ τὰ φέσια, κύματα ἀπὸ παπαρούνες τὸν ἑστόλισαν.

Ο στρατὸς ποὺ περνάει, θυμάται τὸ κακό, τραβάει μὲ δάρδος πρὸς τὰ σύνορα. Τὸ δρμητικὸ ποτάμι του θὰ ξεπλύνῃ τὴν μαύριλα καὶ θὰ ξεριζώσῃ τὴν παπαρούνα ποὺ θρέφεται κειμῶνα παλοκαΐρι στὸν "Ολυμπο".

Ο ἥλιος πόσο καίει. Τὰ πόδια δὲν ἔχουν δύναμι νὰ τρέξουν κι' δταν ἡ νύχτα ἀνοίξει τοὺς πυκνούς τῆς πέπλους καὶ μᾶς ἔκλεισε τὸν δρόμο, ἐπέσαμε κοντὰ σὲ κάτι ἀρχαῖες κολόνες νὰ πάρουμε ζωὴ ἀπὸ τὸν ὕπνο.

Δίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὸ Μαϊμοῦλι εἶναι γκρεμισμένα μάρμαρα. Τὶ εἰν' ἔκει; Δὲν ξέρω. Ναὸς ἀρχαῖος ἵσως ποὺ ἔπεσε ἀπὸ τοῦ βάρβαρον τὸ κέρο. "Ολα μᾶς λένε — ἐκδίκησι — τὰ ἀψιχα.

Κανεὶς δὲν ξέρει ποιὸν δρόμο θὰ πάρῃ τὸ ποράβι τοῦ πολέμου, θὰ πάγη μπρὸς ἢ πίσω θὰ γνοίσῃ; Κι' ἔτσι περιμένουν, ὑπολογίζουν, ἔτοιμαίζουν γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Τὸν δρόμο μας ἔμεις. Ο σκοπός μας δὲν χάνεται ἀπὸ τοὺς λιγότιστους. Ο Ἀγιώρης μὲ τὴν σημαία δὲλο τραβάει κατὰ τὸν τύραννο. Ο στρατὸς ποὺ εἰδε τὴν τροπή, αὐτὸς θὰ τὴν ξεπλύνῃ.

Εἶναι ἀτέλειωτη ἡ Θεσσαλία. "Ολο Τουρκιά θυμίζει, παντοῦ δὲ μπέης κι' δὲ στρατὸς ποὺ πέρασε τοῦ Ισλάμ. Οὐδὲν είναι λουλοῦδι ἀγάπτης, οὔτε δοχεῖο μὲ νερό. Η δίψα μᾶς φλογίζει, δλοι μᾶς λένε: στὸ βουνὸν εἶναι τὸ κατακάθαρο νερό. Γιὰ κεῖ τραβοῦμε κι' ἀς μᾶς πνέῃ ἡ δίψα.

Κοντὰ στὸ Κελέο, κάτω ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἀγλαδιά ἔχει τὴν καλύβα της μιὰ γρηὰ μὲ ἐπίκεπτα μαλλιά, πρόσωπο μαυρισμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο, κόκκινα μάτια καὶ νύχια γιομάτα μαυρίλες. Τὸ φόρεμά της σκισμένο καὶ τὰ πόδια της γυμνά.

Σὰν μάγισσα τοῦ Σαΐζητηο μοιάζει κι' ἔχει τὴ γλώσσα ἐλεύθερη σὲ κάθε διαβάτη.

"Οταν εἰδε τὸν στρατὸ ποὺ περνοῦνε, ἐκούνησε τὴν ἀγλαδιά, ἐπῆρε μερικὰ ἀγλαδιά καὶ τάφερε νὰ μᾶς δροσίσῃ. Ἐπειτα ἀπότομα, τελλά, σπαραγκικὰ ἐφρόναξε, τραβῶντας τὰ μαλλιά της ὡς ποὺ χάρηκε δὲ στρατός.

— Βρὲ τεῖς, νὰ μοῦ φέρετε τὴν κόρη μου, ποὺ τὴν ἔχουν σκλάβα στὴν Τουρκιά.

Καὶ ἡ φωνὴ της ἔτσι δυνατὴ καὶ στριγγιλάρα ἀπούστηκε σὲ δὲλο τὸ σύνταγμα ποὺ προχωροῦσε ἀκράτητο, βιαστικὸ ἀπ' τὴ μεγάλη δίψα.

Σεπτέμβριος, 1913

Μ. Λ. ΡΟΔΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΥΡΜΙΓΚΙΩΝ

ΜΑΧΗ ΜΥΡΜΙΓΚΙΩΝ

Οἱ σόδοι εἶχανε πέσει κοντὰ στὴ φωλιὰ τῶν μαύρων μυρμηγκιῶν, ποὺ κείνη τὴν ὥρα ἤτανε λίγα ἔξω καὶ γυρίζανε σιγά, δῶ καὶ κεῖ, στεκόντανε χωρὶς νὰ τοὺς κάνῃ δρεῖν νὰ φύγουν κοντὰ ἀπ' τὴ φωλιά των καὶ χωρὶς νὰ κάνουν τίποτα. Πιὸ πέρα, μέσα σὲ πετράδια, ἔνα μικρὸ ἀρχαγάκι μαύρο, κρυμμένο περιμένε σὲ ληστής κάποιον δδοιπόρο διαβάτη, νὰ πέσῃ

στὰ γέρια του. Τὰ κόκκινα μυρμήγκια, τὰ μικρούλια, αὐτὰ ποὺ βρίσκονται παντοῦ, μέσα στὸ σπίτι, στὸ τραπέζι, ποὺ τρυπώνουν στὸ ψωμί, καὶ χωνούνται μέσα στὸ φαΐ, φαινόνται κάπου - κάπου μακριὰ ἀπ' τὴ φωλιὰ τῶν μαύρων μυρμηγκιῶν, νὰ γυρίζουν, ἀλλὰ ἀνήσυχα ζητῶντας τροφὴ καὶ ἀλλὰ σύροντας ἡ φροτωμένα γιγάντιους οπόρους. Μόλις οἱ μαύροι εἴνοντανε τὸ στάρι, ἀφήσανε τὴ στάσι τους καὶ τὸ περπάτημά τους τὸ βραδύ, τὸ ἀσυντονισμένο καὶ πλησιάσανε καὶ ἀρχί-

Η ΚΑ ΚΥΒΕΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ "ΜΟΝΑΚΡΙΒΗ".

Φωτογρ. Γαζιάδη

σανε νὰ τοὺς σύρουν. Διὸ τρία κεφάλια μεγάλα φάνηκαν στὴν τρύπα τῆς φωλιᾶς κουνῶντας τὰ μπροστινὰ τοὺς πόδια ἥ κέρατα, καὶ πάλι ιρυφήκανε. Ἀλλὰ νά, ἐκείνη τῇ στιγμῇ σὰ νὰ τὰ καλοῦσε κάποια σάλπιγγα, μιὰ σειρὰ μακριὰ κόκκινων μυρμηγιῶν τράνηκε νὰ ἔρχεται δρομαία, περνῶντας μέσα ἀπὸ χόρτα ἕερά καὶ πετράδια, μὲ κάτι μεγαλύτερα, χονδροκέφαλα μαζί, κάπου-κάπου σὰν ἀρχηγούς ἥ ἀξιωματικούς των.

Ἐνας μαῦρος μεγάλος πού, μακριὰ λίγο, ἀπὸ τὰλλα, προσπαθοῦντας νὰ σύρῃ ἔνα σπόρο μεγάλο, μόλις εἶδε δυὸ μικροὺς νὰ τοῦ ἀρπάζουν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ στάρι, ὅρμησε καὶ μὲ μιᾶς ἔκοψε ἔνα μικρὸ σὲ δυό, ἀλλ’ οἱ χονδροκέφαλοι ὅρμησαν μὲ θάρρος ἐπάνω του, ἐνῷ τὸ ἄλλο πλήθος προχωροῦσε γιὰ τὸ στάρι καὶ ὅρμοῦσε πάνω στοὺς λιγοστοὺς μαῦρους ποὺ τὸ μάζευαν. Οἱ μαῦροι πάλευαν γενναῖα. Ὁ καθεῖς των ἦταν Ἡρακλῆς καὶ ἔσερνε κάτω, μαζὶ του, καθὼς κουλουριάζετο νὰ παλέψῃ, νὰ διαγκάσῃ, ἔνα σωρὸ μικροὺς πιασμένους ἀπὸ τὰ πόδια του, ἀπὸ τὸ σῶμα του, ἀλλὰ στὸ θάρρος οἱ χονδροκέφαλοι ἤτανε μεγάλοι. Ἐδῶ ἔνας μικρὸς μαῦρος σπάραξε στὸ δάγκωμα των, ἐκεὶ πιὸ ἔξω ἔνας μεγάλος μαῦρος ἀνεβασμένος σὲ πετρίτσα πολεμοῦσε μὲ ἔναν χονδροκέφαλο. Ὁ χονδροκέφαλος, κάτω ἀπὸ τὴν πετρίτσα, κρυμμένος, περίμενε, ἐνῷ κοντά του ἀλλα μικρὰ κόκκινα περίμεναν καὶ αὐτά. Καὶ ἵδου ὁ μαῦρος ὅρμησε ξαφνικὰ καὶ, καθὼς ἔσυντριβε ἔναν μικρό, ὁ χονδροκέφαλος τὸν ἀρπάξε. Ὁ μαῦρος πέφεται τότε κάτω, κουλουριάζεται, παλεύει..

Ἀλλὰ τώρα ἀπὸ τὴν τρύπα των τὰ μαύρα μυρμηγικαὶ ἔβγαιναν σωρηδόν, καὶ ὅρμοῦσαν στὴ μάρχη, ἐκεὶ δπον σωροὶ μικρῶν, κολλημένων στὰ πόδια μεγάλων μαύρων, προσπαθοῦντας νὰ τοὺς ἀποτελειώσουν. Καὶ τὸ πλήθος τῶν μαύρων μυρμηγιῶν ἀρχίσε παλεύοντας μὲ χονδροκέφαλους καὶ τὸ ἀλλα μικρὰ κόκκινα, καὶ ἐκαθάριζε σιγά-σιγά τὸ μέρος ἀπὸ αὐτούς, ἀφίνοντας πίσω μένο πολλά, πολλὰ κόκκινα μικρὰ μυρμηγικαὶ ἀκίνητα, πνιγμένα, ἀλλὰ χωρισμένα σὲ δύο, μέσα στοὺς σπόρους τοῦ σταριοῦ. Καὶ σὲ ὅχι πολὺ οἱ κόκκινοι ἔφευγαν, ἀλλ’ ἐνῷ φεύγανε ἔφερναν μαζὶ τους καὶ πολλοὺς μαύρους πληγμένους, τοὺς πήγαιναν πανηγυρικὰ στὴ φωλιά τους καὶ μάταια αὐτοὶ κουνοῦσαν τὰ κόδια των καὶ κύταζαν νὰ δαγκάσουν.

Καθὼς ἔφευγαν οἱ κόκκινοι, ἔνας μαῦρος, κείνος ποὺ πάλευε στὴν πετρίτσα, ἔρχότανε πρὸς τοὺς σπόρους ἔχοντας στὸ ἔνα του πόδι, τὸ πισινό, τὸ κεφάλι τοῦ χονδροκέφαλου, ποὺ

εἶχε κόψει, χωρὶς δύμας νὰ μπορέσῃ νὰ τὸ βγάλῃ ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ τὸν εἶχε ἀρπάξει, καὶ κάθετο, καθὼς ἔρχότανε, στεκόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ αὐτό.

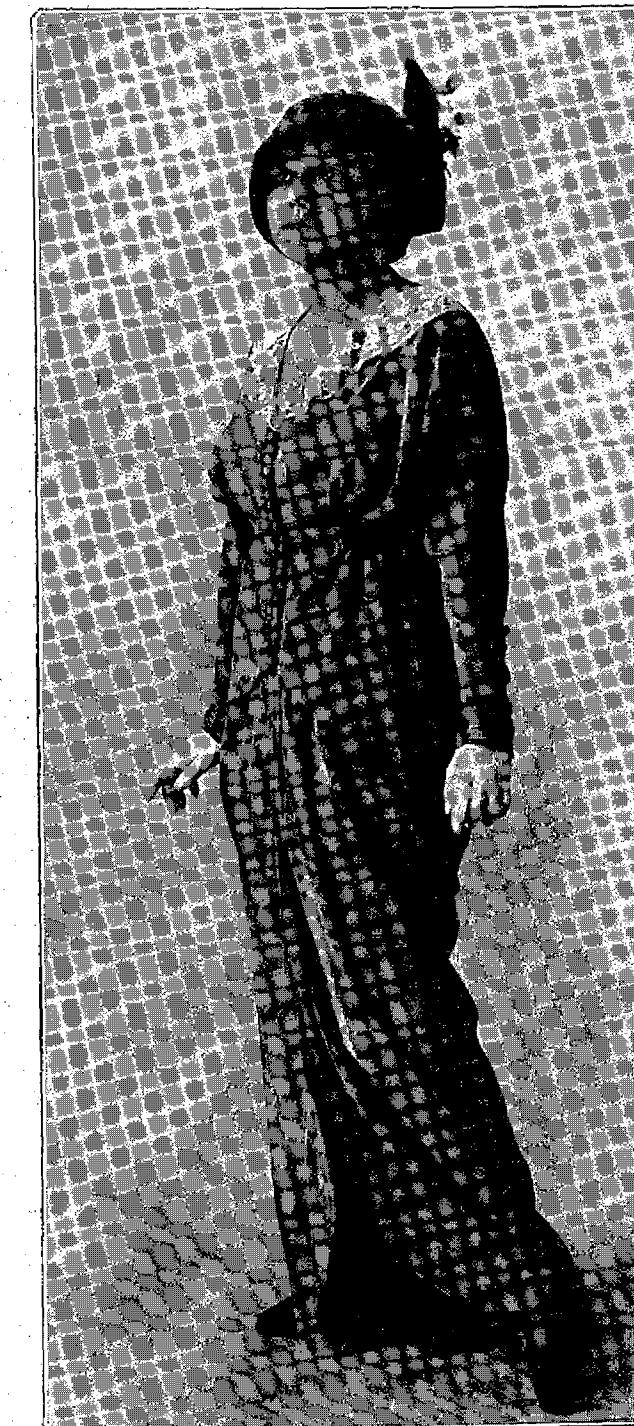
Οἱ σπόροι γρήγορα ἔγειναν ἄφαντοι μαζὶ μὲ τὰ μαῦρα μυρμηγικαὶ ποὺ τὸ κουβαλοῦσαν, καὶ τὸ μέρος τῆς μάρχης ἔμεινε ἡσυχο ἡσυχο μὲ μόγι τὰ πολλὰ κόκκινα μυρμηγικαὶ ξαπλωμένα ἀκίνητα, ποὺ οἱ μαῦροι εἶχανε ἀφίσει μὴ τρώγοντας, καθὼς φαίνεται, δπως οἱ κόκκινοι, τὰλλα μυρμηγικαὶ. Τρεῖς μαῦροι, πέρα λίγο, ξαπλωμένοι, πληγωμένοι, μὲ δυὸ τρεῖς μικροὺς καρφωμένους πάνω των, νεκρούς, κουνοῦσαν τὰ πόδια των καὶ προσπαθοῦσαν νὰ στριώθονται.

Πάνω στὴν ὡρα ἔνα μικρὸ κόκκινο μυρμηγικοὶ ποὺ βρόδυνε ἀγνωστὸ πῶς, φάνηκε ζαλισμένο νὰ τρέχῃ ἀλλὰ δὲν ἐπήγανε καλλὰ καὶ ἔπεισε μέσα στὰ πετράδια δπου κρυμμένο περίμενε τὸ ἀραχνάκι. Καὶ τὸ ἀραχνάκι τινάχθηκε ἀπὸ τὸν κρυφῶνα του, καὶ ὠρμήσε πάνω του, καὶ γρήγορα, γοήγορα ἀρχίσε νὰ τὸ τυλίγῃ!..

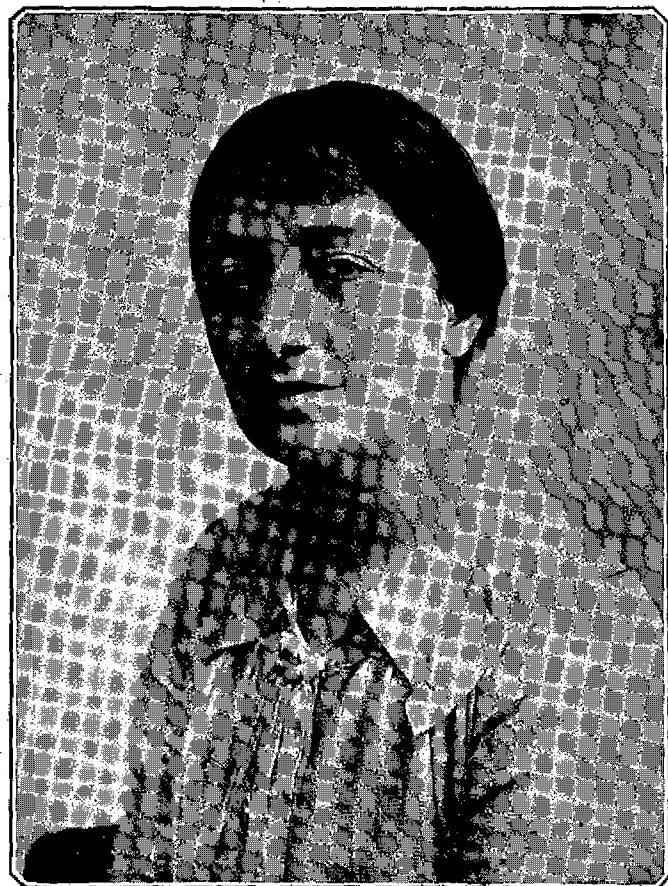
ΜΑΥΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΚΚΙΝΟΙ

Μέσα στὴν ἡλιόλουστη αὐλὴ δὲν φαινόνταν τώρα τὰ πλήθη τῶν μάυρων καὶ κόκκινων μυρμηγιῶν. Λιγοστοὶ δύμας, μαῦροι σὰ συμμορία ληστρική βαδίζανε πάνω στὸ πλακωστρωμένο μέρος τῆς αὐλῆς ξητῶντας τροφήν. Διὸ μικροὶ φανήκανε νὰ σέρνουν μὲ κόπο μεγάλο, μιὰ χαλκόμυγα ψύσια. Σιγά, σιγά τὴ φέρνανε ἵσαμε τὴν τρύπα τους ποὺ ἤτανε πάνω στὸ πλακωστρωμένο μέρος. Ἡ χαλκόμυγα δύμας ἤτανε μεγάλη καὶ αὐτοὶ μικροὶ καὶ κουρασμένοι καὶ μὲ διέσ τὶς προσπάθειες των δὲν μποροῦσαν νὰ τὴ φέροντε μέσα στὴ φωλιά τους. Ἀλλὰ νὰ ἀλλα φάνηκαν, ἀλλα, δλοι μικροὶ μικροὶ καὶ σὰν ἐργάτες καλοὶ τὴν ἀρπάζανε, τὴν σηκώσανε καὶ γρήγορα τὴν ἔμπασαν μέσα.

Καθὼς εἶχανε χαδῆ πιὰ στὴ φωλιά τους, ἥ συμμορία ἥ πειναλέα τῶν μαύρων μυρμηγιῶν ἀρφασε κοντά καὶ στάθηκε πάνω ἀπὸ τὴν τρύπα τῆς φωλιᾶς κυτάζοντας μέσα. Ἐνας ἔχωθηκε λίγο, ἀλλὰ γρήγορα ἔτεινάχθηκε πίσω ἀρπαγμένος ἀπὸ ἔναν χονδροκέφαλο, ποὺ στὴ χαλκόμυγα δὲν εἶχανε βοηθήσει διόλου. Ἄλλος μαῦρος κοντά του ὅρμησε νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἐνῷ ἥ συμμορία προχωρησε καὶ ἔφευγε γιὰ ἀλλοὶ σιγά-σιγά χωρὶς δύμας στὸ πάλεμα ἀφίνοντας καὶ ἔναν μόνον νὰ κυτάζῃ μέσα στὴν τρύπα τῶν κόκκινων μυρμηγιῶν. Αὐτὸς ἀφοῦ ἔμεινε λίγο κυτάζοντας μέσα, ἔχωθηκε λίγο σ’ αὐτῆ, ἀλλὰ μὲ μιᾶς φάνηκε νὰ θέλῃ νὰ βγῆ. Τίποτα δύμας. Σύρθηκε μέσα, μέσα στὴν τρύπα

Η ΔΙΑ ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ",
Φωτογρ. Μκούκα

ΑΓΝΗ ΡΟΖΑΝ — ΘΕΑΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΩΗ — Ο ΦΩΙΤΗΤΗΣ

Η παλαιοτέρα ζωή των "Αθηνών" με την διευστότητά της και την μονοτονίαν της, δταν δὲν άναζητηθῆνε εἰς μίαν μονόχρωμον και δραϊα μορφάζουσαν πολιτικήν ανησυχίαν, είναι δλόκληρη δ φοιτητής της. Λι^ο αὐτὸ δ ζωγράφος ποὺ θὰ ἐκαλείτο νὰ μᾶς συγκεντρώσῃ εἰς ένα πίνακα τοὺς χαρακτήρας και τὴν κίνησιν τῆς συμπαθητικῆς ἐποχῆς, θὰ ἐκούναε πολὺ δλίγον τὴν φαντασίαν του διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ πιστότερον μοντέλο. Είναι δ φοιτητής τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἐλευθερίας, ή δρόμα και ἀγαθή αὐτὴ λάμψις τῆς νέας ζωῆς ἀπὸ τὴν δούλιαν ἀνάφαμεν τὸν πυρσούν τοῦ ἀναγνηθέντος πολιτισμοῦ μας.

Τὸ Πανεπιστήμιον ὑπῆρξε διὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην δπως ἔνα γλυκὺ προσκλητήριον σάλπισμα

μὲ τὸ δποῖον ἡ αἰωνία "Αθηνᾶ" ἥγωνται νὰ ἔξιπνήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς φυλῆς μας. Εντὸς δλίγον ἐδῶ μέσα εἰς τὰς "Αθήνας, τὰς "Αθήνας τοῦ παλιοῦ καιροῦ αἱ δποῖαι διαφέρουν τόσο ἀπὸ τὴν σημερινὴν μεγαλούπολιν, ἔγεινε ἔνα ἀπὸ τὰ μεγάλα θαύματα τὰ δποῖα ἡ Ιστορία χρησιμοποιεῖ δς ἐπικεφαλίδας τῶν μεγαλυτέρων τῆς περιόδων. Μὲ τὸ ἄνοιγμα τοῦ Πανεπιστημίου περιμαζεύεται δλόκληρος ἡ φυλή. Ο φοιτητής του, περισσότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐφράζῃ τὴν ἐλευθερίαν Ἐλλάδα, φέρει ἐπάνω του τὴν σφραγίδα δλοκλήρου τοῦ Γένους.

Εἰς τὴν μικρὴν πρωτεύουσαν δημιουργεῖται μία φοιτητικὴ ζωὴ μέσα εἰς τὴν δούλιαν συγκεντρώνονται ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ἀπὸ μακρινὲς και ἀπὸ μακρινὲς θάλασσες

ἀπὸ πλῆθος χονδροκεφάλων και μικρῶν, ποὺ τὸν εἶχαν ἀρπάξει. "Ο μαῦρος, δ ἔνας ποὺ πάλευε, εἶχε σηκωθῆ τῷρα ἀφίνοντας κάτω τὸν χονδροκεφαλο ἀκίνητο, ποὺ δ ἄλλος μαῦρος ἤκαλούθησε νὰ τὸν δαγκάνη μὲ μανία, και προχώρησε οιγά-σιγά σὰ νὰ κούτσαινε γιὰ τὴ φωλιά του. Οι ἄλλοι, τὰ συντρόφια του ἤταν μακρινά, κοντὰ στὸν τοῦχο, ἀμέριμνα χωρὶς νὰ φροντίζουν τὶ γινόταν πιστα.

Κουτσάνοντας προχωροῦσε στὴ φωλιά του, δπου κείνη τὴ στιγμὴ σὰν νὰ ἔβρασε πλῆθος, πλῆθος μαύρων μυρμηγιῶν φραγίκανε νὰ βγάνουν κρατῶντας ψηλὰ ἔναν μαῦρο πολὺ μεγάλο. "Ετσι κρατῶντας τὸν πολλοὶ και ἄλλοι πλῆθος ποὺ ἀκολουθοῦσε κοντὰ κοντά, τὸν πήγανε πέρα λίγο ἀπὸ τὴ φωλιά των και ἔκει τὸν ἀφήκανε. Τότε εἶδα ὅτι τοῦ ἔλειπε τὸ πισω μέρος τοῦ σώματος. "Αλλά ἤταν καλά και καλά και ζωηρὸς πολὺ. Οι μαῦροι πάλι φύγανε δλοὶ μαζὶ και κρυφθήκανε στὴ φωλιά τους. Αὐτὸς, δ διωγμένος, πήρε ἄλλο δρόμο, μόνος, μόνος, και χάθηκε σὲ λίγο μέσα στὰ χορτάρια.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

δλοὶ οι ξενιτεμένοι ἐλληνικοὶ παλμοὶ. "Ερχονται οἱ ἐλευθερωμένοι "Ελλήνες και μαζὶ μὲ αὐτοὺς οἱ σκλάβοι Τουρκομερίτες, ἔρχεται ἡ νεότης τῶν ὑποδούλων ἐλληνικῶν νησιῶν, τῆς βαλαντωμένης Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, δλῆς τῆς ἐλληνικῆς ξενιτιᾶς. "Άπὸ δλα-αντὰ τὰ μέρη δ πάντοτεινὸς "Οδυσσεὺς μὲ τὴν νοσταλγίαν τοῦ. "Αττικοῦ οὐρανοῦ, ἔταξιδεψε και ἥλθε νὰ γίνῃ φοιτητής. "Ο παλιὸς φοιτητής μὲ τὴν φουστανέλα και μὲ τὴ φουφούλα και μὲ τὸ μποξά και μὲ τὰ φράγκικα και μὲ τὸ σελάχι. "Ο περιεργότερος τύπος τοῦ φοιτητοῦ. Αὐτὸς διοργανώνει τὴν πολιτικὴν διαδήλωσιν, αὐτὸς διμιεῖ και ἔλεγχει τὴν Κυβέρνησιν, αὐτὸς δίπτει τὴν Κυβέρνησιν, αὐτὸς πολεμᾷ, αὐτὸς φαίνεται μέσα εἰς τὰς "Αθήνας. Και τὸ περιστότερον αὐτὸς πάνθεται τὴν νύκτα — ἀργὰ τὴν νύκτα — εἰς τὸ πτωχικὸν δωμάτιον του μὲ μίαν ἀσθενικὴν λυχνίαν, και μελετᾷ τὸν ἀρχαίους συγγραφεῖς.

"Ο Πλάτων και οἱ ἀρχαῖοι τραγικοὶ και δ "Ομηρος και δλα γενικῶς τὰ ἀρχαῖα κείμενα δὲν ἔσθιαν μηδὲν ποτὲ τὸ δίγος τῆς ζωῆς δσον ὑπὸ τὰ δμματα τοῦ πρώτου αὐτοῦ "Ελληνος λογίου, τοῦ φοιτητοῦ μὲ τὸ μποξά και μὲ τὸ σελάχι. Τὸ ἀρχαῖον πνεύμα ἀναθάλλον εἰς τὴν "Αττικήν, γύρω ἀπὸ τὸν αἰώνιον Παρθενώνα, μὲ τοὺς διφασμένους αὐτοὺς ἀγνώστους οἱ δποῖοι ἔμεγάλωσαν εἰς τὴ σκλαβιά. "Απὸ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς ἔκεινης διατηροῦνται πολλοὶ δράσιοι τέτοιοι τύποι οἱ δποῖοι περνοῦν μὲ τὸ ἀργὸν και ἀποστολικὸν βάδισμα τῆς ἀρχαίτητος ἀναφαίνομένης εἰς μίαν νέαν και πλουσίαν και δλοφώτεινην ἔναρξιν δόξης. Οι φοιτηταὶ οἱ δποῖοι είναι σκόρος τῶν παλαιῶν κειμένων, οι φοιτηταὶ ποὺ ἡμποροῦν νὰ ἀπαγγείλουν μίαν δλόκληρον δμηρικὴν δαψφωδίαν ἀπὸ μηνής, οἱ δύται εἰς τὸν βαθυτέρους πυθμένας τῆς πλατωνικῆς θαλάσσης, οἱ φοιτηταὶ ποὺ μελετοῦν, ποὺ μεταφράζουν, ποὺ γίνονται υποβολεῖς εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ἀρχαίων τραγωδιῶν, ποὺ κάμνουν μακρὰς συζητήσεις, ποὺ κάμνουν σχόλια, ποὺ δημιουργοῦν νέαν πνευματικὴν κίνησιν. "Ημποροῦμε νὰ ὑποκλιμδωμεν ἐμπρός τους. Τὸν δρεπλόμεν τόσο πολλά!

Σαναγυρίζομεν εἰς τὴν ἡμέραν μας.

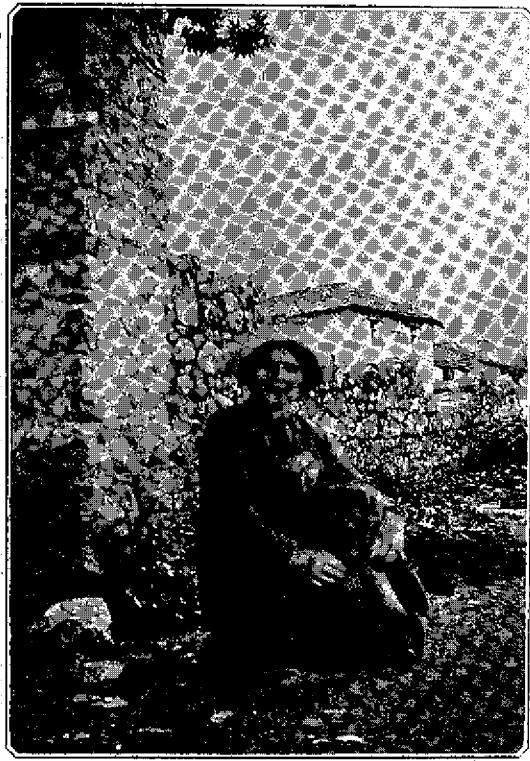
"Εδῶ πέρα τὰ πράγματα είναι τόσον διαφορετικά. "Ο μποξάς ἔπεισε ἀπὸ τὸν δημιουργεῖται σελάχι ἔφυγε ἀπὸ τὴ μέση, ή φουστανέλλα ἔγκατελείφθη, τὸ βάρος τοῦ Πλάτωνος δὲν μᾶς πιέζει τὸ στῆνδος και τόσον πολύ. Κομψὸς ἔφητος μὲ ἀγνούδωτον τὸ ἄνω χεῖλος, χαριτωμέ-

νος μικρὸς ἐνδεδυμένος φραίδων παρισινὸν κοστοῦμι, φροδῶν ἔγγλεζικο ὑπόδημα, διατηρῶν μίαν θαυμασίαν τσάκιο εἰς τὸ πανταλόνι και τρεῖς ἔως πέντε φίλας εἰς τὴν Νεάπολιν, θὰ μᾶς ὑποδεχθῇ. Είναι δημοργινὸς φοιτητής, είμεθα ἔμεις, είναι δλοὶ δ κόσμος. Είναι τὸ κεντρον τῆς "Αθηναϊκῆς συνοικίας.

"Ερχεται και αὐτὸς ἀπὸ δλας τὰς ἐλληνικὰς πατρίδας, ἀπὸ τὸν Μωρηά, ἀπὸ τὴ Ρούμελη, ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αλγαίου, ἀπὸ τὴν "Ελλάδα τῆς Μ. "Ασίας, ἀπὸ τὴν "Ελλάδα τῆς Θράκης και τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὴν Αλγυπτον, ἀπὸ τὴν Ρουμανίαν, ἀπὸ τὸν Εβραίον Πόντον, ἀπὸ τὴν Κρήτην. "Άλλα ἔνα μῆνα τὸ πολὺ μετὰ τὸν ἔρχομό του ἔγεινε και αὐτὸς "Αθήναιος. Θὰ κουρασθῶμεν πολὺ νὰ τὸν ἀδράξωμεν ἔνα ιδιαίτερον χαρακτηριστικόν. "Ημπορεῖ νὰ διαφέρῃ

Ο κ. Γονιδης δις Τζανέτος και η κ. Σαπφώ Αλκαίου διαστηματίνει στην Πλαναθήναια

Η συγγραφέας κ. Αλεξάνδρα Παπαμόσχου είς τα Ιωάννινα, πού έδωσε εἰς τα «Παναθήναια» τὰς δημοσιευμένας φωτογραφίας τῆς Ήπειρου

εἰς τὴν προφοράν, νὰ εἶναι ὁ ἔνας πολὺ πειδ μελαχροινὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον, νὰ ἔχῃ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὄντος τοῦ τὴν κατάληξιν τῆς πατρίδος του. Κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι ὁ φοιτητής, ὁ γνωστὸς σημερινὸς φοιτητής, τὸ ἀργοπορημένον αὐτὸν χελιδόνι ποὺ ἔχεται κάθε φινίσπωρον εἰς τὸ Πειραιῶν λιμάνι ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν ἢ ἀπὸ τὸ νησί του καὶ εἰς τὸν σιδηροδρομὸν σταθμὸν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του. Ἐρχεται ἐπαρχίας, τὸν ὑποπτεύομεν ἀμέσως, δὲν στέκεται καλὺ εἰς τὴν ὄδον Σταδίου, εἶναι ντροπαλός, εἶναι νοσταλγικός, «θυμάται τὸ μπαμπά, θυμάται τὴ μαμά» ὅπως λέει καὶ ἡ Ἐπιθεώρησις.

Ἄλλα ἡ Ἀθηναϊκὴ γειτονιὰ τὸν περιμένει μὲ τόσον ἀνοικτὴν καὶ φιλόστορογον καὶ θεομῆν τὴν ἀγκάλην τῆς. Τὰ εἴδημα καὶ ὥραια αὐτὰ παιδιὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη συμπάθειά της. Τὰ παραλιμέναι ἀμέσως συνεσταλμένα καὶ ἀμήχανα καθὼς ἔφθασαν εἰς τὸν σταθμὸν καὶ τὰ μεταμορφώνει εἰς δύο ἔβδομαδας. Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὴν γλυκειὰν αὐτὴν μεταμόρφωσιν ἀπὸ τὴν ὄποιαν ἐπεράσσουμεν δλοι; Ἐνα σπίτι

ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκείνας φοιτητικὰς δμοσπονδίας τῶν γειτονιῶν, ἕνα δωμάτιον μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, καὶ ἡ ζωὴ ἀρχίζει τόσον ὥραια. Πάει τὸ χωριό, δι μπατᾶς καὶ ἡ ἀγάπη ποὺ ἀφήκαμε ἔκει κάτω. Ὁ νεαρὸς φοιτητής βοδίζει πρὸς τὴν νέον ζωήν. Κάμνει τὴν μελέτην του, κάμνει τὸ φροντιστήριον του, κάμνει τὸ κόρτε του, κάμνει τὸ γλέντι του. Ὁ χειμῶνας ἥλθε. Ἡ μαριώνη Ἀθηναϊκὴ γειτονιά ἔχασε τὸν θόρυβόν της. Ἡ νύχτα εἶναι τόσον μονότονη. Ἔν τούτοις προσέξετε ὀλίγο τὴν ὥρα ποὺ πάτε νὰ κοιμηθῆτε. Ἀπὸ τὸν στενὸν δρομάκον περνάει ἡ φοιτητικὴ ζωὴ. Πέντε, δέκα σπουδασταὶ, χθεσινοὶ φίλοι γνωρισθέντες εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου, δέκα φλύαρα σπουργίτια γεμάτα ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν τὴν νεότητος, γυρίζουν εἰς τὰ δωμάτιά τους. Ἐρχονται ἀπὸ τὸ ιδιαίτερον τοῦ μπακάλικου, ἀπὸ τὸ καφενεῖον, ἀπὸ τὸν βιβλιοθήκην. Ἄλλα δὲν θὰ πάνε ἀμέσως νὰ κοιμηθοῦν. Θὰ χαιρετήσουν τὶς γλυκὲς φίλες τῆς ουνοικίας. Θὰ τραγουδήσουν κάτιο ἀπὸ τὸ παράθυρο. Θὰ ἀνασταθσουν τὴ γειτονιά, θὰ κάμουν καυγαδάκι μὲ τὴν περίπολον, ἀλλὰ τὴ γρίλια θὰ τὴν ἀνοί-

ξουν. Χύνεται τόσον γλυκὰ ἀνάμετα εἰς τὸν δρομάκον τῆς μικρῆς Ἀθηναϊκῆς γειτονιᾶς, αὐτὸ τὸ διαβολεμένο φοιτητικὸ τραγοῦδι. Αὐτὸ δλο καὶ δλο εἶναι ἡ ζωὴ της. Καὶ τὴν ἀναμένομεν δλοι καὶ τὴν λαχταροῦμε δλοι τόσο, αὐτὴν τὴν ὥραιαν φωνήν. Ἀπόδειξεις ἡ σπιτονοικωρά, ἡ «μάνα» αὐτὴ τῶν καλῶν παιδιῶν ποὺ ἔρχονται εἰς τὸν λαϊκαρινὸν τοῦ πατρίδος των. Ὁ φοιτητής τὴν βασανίζει, τῆς ἀναστατωνει τὸ σπίτι, κάμνει κόρτε μὲ τὴν ἀφόηντης δέχεται δλον τὸν θόρυβον τῶν συμφοιτητῶν οἱ δποῖοι ἔρχονται δσάν λαϊλαπτες νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν, τῆς τραβάει «κανόνι» δὲν τὴν ἀφήνει σὲ ήσυχιαν. Ἔν τούτοις δὲν ἐννοει νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὴν καρδιά της. Θὰ τὸν διγαπά, θὰ τὸν περιποιεῖται, θὰ τὸν καλῇ εἰς τὶς βεγγεροῦλες τῶν χειμωνιάτικων νυχτῶν, θὰ παραστέκεται εἰς τὸ κρεβάτι του σταν ἀρρωστήσῃ.

Πέρδουσι μὲ τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἔξ αὐτοῦ

νέκραν τῆς φοιτητικῆς ζωῆς, δσοι ἐκαθήμενα εἰς τοὺς ἔγκαταλεμένους αὐτὸν περιστεριῶνος, δποῖοι εἶναι τὰ σπίτια τῶν φοιτητῶν, ἐπεράσσουμεν τὸν μελαγχολικῶτερον χειμῶνα. Ἡ γειτονιά, τὸ δρομαλάκι της, τὰ στενά της σοκάκια, τὰ μικρά της μαγαζειά, τὰ πτωχικά της καφενεῖα, τὰ στενά πεζοδρόμια, αἱ καμπαὶ, τὰ παράθυρα, τὰ μπακάλινα, οἱ ψηλές ταράτσες, ἐφαίνοντο δλα δσάν νὰ μᾶς παρακαλοῦσαν νὰ πάμε νὰ φέρωμε τὸν φοιτητήν τους, τὸν παλιὸ καὶ ἀγαπημένον φίλον ποὺ δὲν ἤρχετο νὰ τὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ τὰ περιπατήσῃ. Ἐποδοῦσαν τὴν σερενάταν του ὑπὸ τὸ κλειστὸ παραμυθάκι, τὴν εὔδυμον παραφροσύνην του δταν κατὰ τὰ βροχερὰ μεσάνυχτα ἐπεργοῦσε ἀλλαλάζουσα καὶ χαριτολογοῦσα εἰς τὸ πεζοδρόμι, τὸ φοιτητικὸν εἰδύλλιον, τὸν φοιτητικὸν θόρυβον, τὸ φοιτητικὸν γλέντι. Είναι δλα αὐτὰ τὸ ἔνα κοντά εἰς τὸ ἄλλο μιὰ ζωή, ίσως ἡ πειδ καλύτερη ζωή μας.

Γ. ΚΑΡΕΑΤΗΣ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΓΕΛΙΟ*

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΧΕΙΡΩΓΡΑΦΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Ι'

... Ἡμίουν μέσα στὸ ζεστὸ λουτρό, καὶ ὁ ἀδελφός μου πηγαίνοντερχότανε, ἀνήσυχος, στὴν καμαροῦλα, ἐκάθιζε, σηκονότονε ἀμέσως, ἐπιπανε τὸ σπιτοῦνι, εἴτε τὸ λουτρικὸ νὰ τὸ κυτάξῃ ἀπὸ κοντὰ μὲ τὰ μωαπιὰ μάτια του, καὶ πάλι τὸ ξανάβωνε στὴ θέσι του. Ἐπειτα, γυρισμένος πρὸς τὸν τοίχο, ξανάρχισε μὲ δρμη:

— Σκέψου λιγάκι: εἶναι δυνατόν, χρόνια καὶ αἰώνες, νὰ διδάσκουν τὴν εὐσπλαχνία, τὴ λογική, στὰ χαμένα; Ἡ συνείδησις εἶναι τὸ πᾶν. Μπορεῖ νὰ γίνηται σκληρός, νὰ χάσῃς κάθε εὐαισθησία, νὰ συνειδήσῃς στὸ αἷμα, στὰ δάκρυα, στὰ βάσανα — δπως δι χασάστης εἴτε μερικοὶ γιατροὶ η στρατιωτικοί —: ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ γνωρίσῃς τὴν ἀλήθεια, νὰ τὴν ἀπαρνηθῆς; Ἐγὼ λέω πῶς αὐτὸ δὲν γίνεται. Ἀπὸ μπροστὶ παιδὶ μοῦ εἴπαν νὰ μὴν τυραννῶ τὰ ζωα, νὰ εἴμαι πονετικός: τὰ βιβλία ποὺ διάβασα, μ' ξυαδαν τὸ ίδιο καὶ γι' αὐτὸ λυποῦμαι βαθεῖα δσους ὑποφέρουν στὸν καταραμένο σας πόλεμο. Μὲ τὸν καιρὸν δμως, δρχίζω νὰ συνειδέω δλους αὐτὸν τους θανάτους, τὰ βάσανα, τὸ αἷμα: νοιώθω πῶς μέρα μὲ τὴν ήμέρα γίγομαι λιγώτερο ἀναίσθητος, πῶς μόνον κατίτι

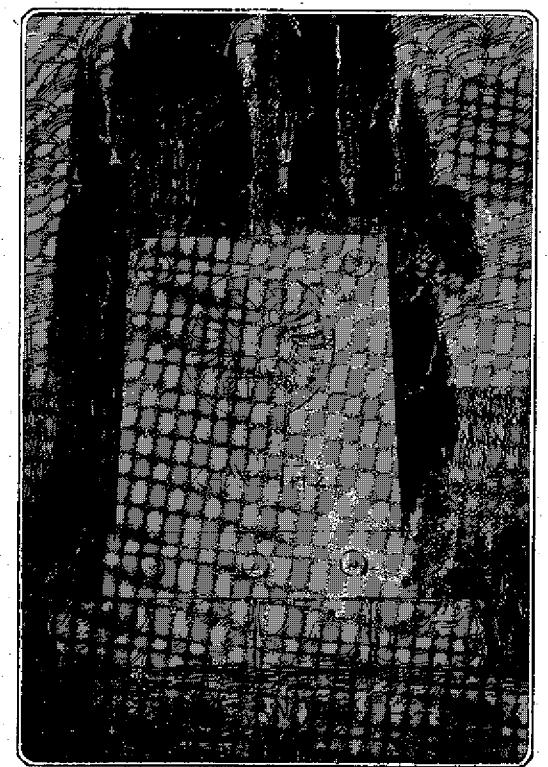
παραπολὺ σπληρῷ μὲ συγκινεῖ — μὰ δὲν μπορῶ νὰ συνειδίσω τὸν πόλεμο, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ποὺ δὲν στηρίζεται στὴ λογική. Ἐνα ἐκατομμύριο ἀνθρώπωι, μαζεμένοι μὲ τάξι στὸ ίδιο μέρος, νὰ ἀλληλοσκοτώνωνται, νὰ ὑποφέρουν δλοι, δλοι νὰ εἶναι ἐπίσης δυστυχισμένοι — τί ἀλλο εἶναι παρὰ τρέλα;

— Εγύρισε πρὸς τὸ μάρος μου, καὶ τὰ μωαπιὰ καὶ ἀφελή μάτια του μοῦ ἔκαναν τὴν ίδια ἐρώτηση.

— Τὸ κόκκινο γέλιο, εἶτα ζωηρά. — Καὶ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, — ἔβαλε τὸ κρύο χέρι του ἐμπιστευτικὰ πάνω στὸν ὅμιο μου, καὶ σὰν φοβισμένος ποὺ ζεινοιώσε τὴ γυμνὴ καὶ βρεμένη σάρκα, τὸ τράβηξε ἀμέσως — νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια: φοβοῦμαι μὴν τρελαθῶ. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί γίνεται. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω, καὶ εἶναι τρομερό. — Αν μπορῶς κανεὶς νὰ μοῦ τὸ ἔξηγήση, μά, κανεὶς δὲν μπορεῖ. Ἐσύ ήσουν στὸν πόλεμο καὶ εἶδες. Πές μου τὸ ἔσυ.

— Αμε στὸ διάβολο! ἀπίγνησα ἀστεῖα.

— Λοιπὸν καὶ σὺ τὸ ίδιο, εἶπε μελαγχολικά. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ πῇ. Είναι τρομερό. Οὔτε μπορῶ πιὰ νὰ ξεχωρίσω τί εἶναι λογικό καὶ τί δὲν εἶναι. — Αν αὐτὴ τὴ στιγμὴ σὲ πιάσω ἀπὸ τὸ λαιμό, στὴν ἀρχὴ ήσυχα σὰν παιχνίδι,

Τὸ μνήμειον τοῦ Ιλάσου Καλλέργη πλησίον τοῦ σταθμοῦ Χατζημπετάλη — Σχεδίασμα Α. Ζάχου

* Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15-30 Ιουνίου.

φανταστικὸν ἔχθρον, τρελαίνονται ἀπὸ τὴν τρομάρα, καὶ πεναίνουν. Οἱ σκιὲς χάνονται καὶ γίνεται ἡσυχία καὶ στρώνουν τὴ γῆ σκοτωμένοι. Ποιὸς τοὺς σκότωσε; Ξέρεις, ὀδελφέ μου, ποιὸς τοὺς σκότωσε;

“Οταν, ἐπειτα ἀπὸ δύο συμπλοκές, ἔρχεται ἡ ἥρεμία, καὶ ὁ ἔχθρος εἶναι μακρινά, ἀξιοφάνα μέσα στὴ σκοτεινή νύχτα ἀντηχεῖ ἔνας πυροβόλισμὸς μοναχικός, φοβισμένα. Καὶ δοὶ σηκάνονται, δοὶ πυροβολοῦν στὰ σκοτεινὰ ὕδρες ὄλοκληρες χωρὶς κανεὶς ν’ ἀποκρίνεται. Τί βλέπουν; Ποιὸς εἶναι τὸ τρομερὸν αὐτὸν, ποὺ τοὺς τρομάζει καὶ τοὺς τρελαίνει μὲ τὴ βουβή του τῇ σκιᾷ; Τὸ ξέρεις, ὀδελφέ μου, καὶ τὸ ἔρω τῷ ἔγω, μὰ οἱ ἄνδρες δὲν τὸ ἔρων, δύος τὸ νοιῶθουν καὶ ωτοῦν τρομασμένοι: Γιατὶ τόσοι τρελοί; Ποτέ, ἄλλη φορά, δὲν ἡταν τόσοι τρελοί!

— Καὶ ὅλοτε οἱ ἄνθρωποι δὲν πολεμοῦσαν; Μὰ ποτὲ δὲν ἔγεινε τίποτε παρόμοιο. Οἱ πόλεμοις εἶναι νόμος τῆς ζωῆς, λένε μὲ πειθόμησι καὶ ἥρεμία, καὶ ἀξιοφάνα χλωμάζουν καὶ κυτάζουν ἀν υπάρχῃ κανένας γιατρὸς καὶ φωνάζουν: νερό, ἔνα ποτήρι νερό, πιὸ γλήγορα!

Θὰ ἐδέχοντο νὰ χάσουν τὴν ἀντίληψιν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, γιὰ νὰ μὴν αἰσθάνωνται τὸ λογικό τους νὰ λυγίζῃ, νὰ μὴν νοιῶθουν πᾶς πέφτουν στὴν ἀνισο πάλη μὲ τὴν τρέλα. Τὶς ἡμέρες αὐτὲς ποὺ ἐστοιβάζαν κάτω ἐκεῖ σκοτωμένους πάνω σὲ σκοτωμένους, πουσθενὰ δὲν μπόρεσα νὰ βρῶ τὴ γαλήνη καὶ ἀνακατώθηκα μὲ τοὺς ἄνδρες καὶ ἀκούσα πολλά, εἴδα πολλοὺς ἀπ’ αὐτούς, μὲ νεύτικο χαμόγελο νὰ λέγουν πᾶς δ’ πόλεμος γίνεται μακριὰ χωρὶς νὰ τοὺς ἔγγιζῃ. Μὰ εἴδα ἀνόμα περισσότερον τρόμο, γυμνόν, ἀλλιθινό, καὶ δάκρυα καὶ κραυγὲς ἀπελπισμένες, δταν στὴν ὑστερη προσπάθεια δλου τοῦ εἶναι των ξεστομίζαν αὐτὰ τὰ λόγια:

— Πότε λοιπὸν θὰ τελειώσῃ τὸ τρελὸν αὐτὸν πακελεῖσθαι;

Σὲ ἔνα φιλικὸ σπίτι, ποὺ είχα καιρὸ νὰ τοὺς ιδῶ, ἀπάντησα ἔνα τρελὸν ἀξιωματικό, ποὺ εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ήμαστε μιὰ φορὰ συμμαθηταὶ δὲν τὸν γνώρισα. Μὰ οὔτε ἡ μητέρα μου, ποὺ τὸν είχε ἀναδρέψει, δὲν θὰ τὸν γνώριζε: κι’ ἀν ἔμενε θαμένος ἔνα ὄλοκληρο χρόνο, πάλι δὲν θὰ ἡταν τόσο ἀλλοιωτικός. Κάταστρου τὰ μαλλιά του· τὰ χαρακτηριστικὰ λίγο ἀλλαγμένα· δὲν ἔλεγε τίποτε καὶ νόμιμες πᾶς κάτι ἀκροάζεται· αὐτὸν τοῦ ἔδινε μιὰν ἐκφρασι, σὰν νὰ μὴν ἡταν ἐκεῖ κοντά σου, καὶ τότε τοῦ μιλοῦσες μὲ κάποια δυσκολία. “Ακουσα πᾶς εἴχε χάσει τὸ λογικό του: ἡταν στὴν δρισθοφυλακῇ. Τὸ διτλανὸ σύνταγμα ὄρμησε μ’ ἐφ’ δπλου

λόγη. Τόση ἡταν ἡ δρμὴ καὶ τὰ ἡγτω τῶν ἀνδρῶν, ποὺ δὲν ἀκουνες τὰ πυροβόληρά ἀξιοφάνα σπασταν, τὰ πυροβόλα, καὶ τὰ ἡγτω ἐπίσης. “Εγείνε ἡσυχία νεκρική, καὶ τὸ λογικό του δὲν μπόρεσε νὰ ἀνθέξῃ στὴν ἡσυχίαν αὐτῆς.

Τώρα, ὅσο ἀκούει γύρω του διαιλέσε, καὶ θόρυβο, καὶ φωνές, εἶναι ἥρεμος ἀκούει, περιμένει. Μόλις δύος γενιη ἡσυχία γιὰ μιὰ στιγμή, πιάνει μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ κεφάλι του καὶ χτυπιέται πάνω στὸν τοίχο, σὰν ἐπιληπτικός. Οἱ δικοὶ του, ποὺ εἶναι ἀρκετοί, τὸν προσέχουν, καθένας μὲ τὴ σειρὰ του, κάνονταν θρύψιο γύρω του, μὰ νύχτες ὄλοκληρες, ἀτελείωτες, λέξι δὲν λέσσι. — Ο πατέρας του, κάτασπρος, λίγο τρέλος, καὶ αὐτὸς μαζὶ μὲ τοὺς ὄλλους τὸν προσέχει. Στοὺς τοίχους τῆς κάμαράς του ἐτροποδέτησε ἥλεκτρικὰ πού σημαίνουν κάθε τόσο, ἀδιάκοπα. Τώρα ἔτοιμαί ει, μ’ ἔναν τροχό, μιὰν αὐτόματη καμπάνα. — “Ολοι ἔχουν τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ γενή καλά, γιατὶ εἶναι μόλις εἰκοσιεφτά χρόνων, καὶ ἔτσι, πρὸς τὸ παρόν, εἶναι χαρούμενοι. Τὸν ντύνουν μὲ καλαισθήσια — δχι περιποιοῦνται, καὶ ἔτσι, μὲ τὸ νέο πρόσωπό του ποὺ ἔχει τρίχες ἀσπρες, στάντα λυπημένος, εὐγενικὸς στὶς παραμικρές του κινήσεις, σὰν κουρασμένες εἶναι σχεδὸν ὠραιοίς.

“Οταν μοῦ τὰ διηγήθηκαν δλα, τὸν πλησίασα, ἐφίλησα τὸ λευκό, χλωμὸ χέρι του, ποὺ ποτὲ πιά δὲν θὰ σηκωθῇ νὰ κτυπήσῃ, μὰ σὲ κανένα δὲν ἔκανε αὐτὸν ἐντύπωσι. Μονάχα ἡ ὀδελφή του, νεώτατη, μὲ κύταξε μὲ χαμόγελο καὶ μούδειξε τόση προσθυμία σὰν νὰ ἡμουν ἀρραβωνιαστικός τῆς, σὰν νὰ μὴν εἴχε στὸν κόσμο ὄλλον σὰν ἐμένα. Τόσο περιποιητικὴ μοῦ ἡταν, ποὺ θέλησα σχεδὸν νὰ τῆς μιλήσω γιὰ τὰ δωμάτια μον τα σκοτεινὰ καὶ ἀδειανὰ ποὺ μοῦ εἶναι πιὸ βαρειά παρὰ ἡ μοναξιά — καρδιά, ἔσυ, ποὺ ποτὲ δὲν χάνεις τὴν ἐλπίδα... Κατόρθωσε νὰ μείνῃ μόνη μαζὶ μου καί:

— Τὶ χλωμὸς ποὺ είστε, καὶ τὰ μάτια σας κομιμένα, εἴπε τρυφερά. “Ἐχετε τίκτοτε; Λυπᾶστε τὸν ἀδερφό σας;

— “Ολους τοὺς λυποῦμαι. ”Επειτα, είμαι λίγο ὀδιάθετος.

— Ξέρω γιατὶ τὸν φιλήσατε τὸ χέρι, μὰ κανεὶς δὲν τὸ κατάλαβε. Τὸ κάνατε ἐπειδὴ εἶναι τρελός. Ναί;

— Ναί, γι’ αὐτό.

“Εγείνε σκεπτικὴ καὶ τὸ πρόσωπό της φάντρε δομοιο μὲ τοῦ ἀδελφοῦ της μολονότι ἡτον τόσο νέα.

— Κ’ ἔγω;... Σταμάτησε καὶ κοκκίνησε χωρὶς νὰ χαμηλώσῃ τὰ μάτια. Δόστε μου τὸ χέρι σας νὰ τὸ φιλήσω.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

[Μετάφρ. Κ. Μ.]

Α. ΑΝΤΡΕΪΦ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Ε Σ

Ο Βασιλεὺς ἐποξάρησε στὸ ἐργαστῆρι τοῦ κ. Δημητριάδη, στὸ Λονδίνον, διὰ τὸν ἀνδριάντα ποὺ θὰ στηθῇ πρὸς τιμὴν Του. Μιὰ γνώμη θὰ ὑποβάλωμε, πρὸς ἀποφασισμῆ τίποτε τελειωτικόν. Καὶ ἀν δὲν τὴν λογαριάσουν, πάλι γνώμη θὰ μείνῃ.

“Ενας ἀνδριάς καταντῷ σχεδὸν κοινοτοπία. “Οσον πρωτότυπος μορφὴ καὶ ἐν δοθῇ, θὰ ἀπομείνῃ πάντα ἔνας ἀνδριάς. Κάτι, δχι ἀνάλογον πρὸς δ, τι ἔπειτε νὰ ἀποτυπώσωμε στὸ μάρμαρο ἢ στὸν χαλκό. Δὲν πρόκειται νὰ κάνωμε ἔνα ἀπλὸ πορτραίτο τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ νὰ συνδέσωμε τὸν Βασιλέα μὲ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐλλάδος, μὲ τὴν ἀναγέννησίν της. “Ενα μνημεῖον ἀντάξιον τῆς μεγάλης ἐποχῆς, εἰς σύλληψιν καὶ εἰς ἐκτέλεσιν.

“Ο Σουηδὸς γλύπτης Κάρλ Μιλέ, γνωστὸς στοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων», σφραγίζει πάνω στὸν γρανίτη τὴ μεγάλη ἐποχὴ ποὺ ὁ ἔθνικὸς ἥρως Sten - Sture ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς Δανούς. Στὴ μέση καβαλάρης δ Sten - Sture καὶ γύρῳ του δ λαός, πολεμισταί. Λαός καὶ ἀρχηγὸς ἀτενίζοντες ἔνα ἰδανικόν. ”Άλλος τεχνίτης, δ Rontén, ἐμπνέεται ὄλοκληρη σύνθειο ἀπὸ ἔνα δραματικὸν ἐπεισόδιον τῆς πατρίδος του καὶ χαρίζει στὴν Τέχνη τὸ πιὸ ἐπιβλητικὸν ἵσως ἔργον του: τοὺς Πολίτας τοῦ Καλαί. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἐλληνες, ἐπειτα ἀπὸ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἐγέρουν τὰ αἰώνια μνημεῖα τῆς Ἀκρόπολεως.

“Ημέρες ἔνδος ἔθνους μεγάλες, πρέπει νὰ ζήσουν μέσα στὶς ψυχὲς μὲ μνημεῖα μεγάλα. Μὲ τέτοιο μνημεῖον θέλεις η πρωτεύουσα νὰ τιμήσῃ τὸν Βασιλέα της. Χρειάζονται δύος χρήματα πολλά. ”Ο ἔλληνικὸς λαὸς θὰ τὰ δώσῃ.

“Η Θεσσαλονίκη πιὸ τυχερὴ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. ”Επεισ σὲ καλὰ καὶ δεῖξα χέρια. ”Ανέλαβε νὰ τὴν στολίσῃ, ἀληθινὴ νύφη, δ ἀρχιτέκτων κ. Α. Ζάχος, δ καλὸς συνεργάτης μας. Σὲ μιὰ του συνέντευξι ποὺ ἔδημοσιεύθη στὴν «Ἀκρόπολι», εἴπε δτι πρέπει ἡ Θεσσαλονίκη νὰ πάρῃ δικόν της τύπον χωρὶς ἀπομιμήσεις ὄλλων πόλεων. Τέτοιος ἀνάδοχος ἔχειάστε καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. ”Ας προηγηθῇ ἡ Θεσσαλονίκη ἀφοῦ ἔτοι τὴν. ”Άλλ’ δις ἔλλημη ἐπειτα η σειρά μας. Οι ξένοι ποὺ κάθε τόσο καλούμενοι, σκέπτονται καὶ αἰσθάνον-

ται μὲ τὴν δική τους αἰσθητική—αἰσθητική τῆς διμήλης καὶ τοῦ κρύου. — Ας καλέσωμε κ’ ἔδω τὸν ἱκανὸν αὐτὸν ἀνθρωπον, νὰ μᾶς δεῖξῃ τὶ μπορεῖ νὰ γενή ἡ ζηλεμένη πόλις.

Θύελλα, τὸ νέον δρᾶμα τοῦ κ. Μελᾶ. ”Ολα τὰ γιατροσόφια τῆς δραματικῆς τέχνης κατέβηκαν ἀπὸ τὰ ράφια γιὰ τὴν καταδύκη ἢ τὴν ὑπεράσπισι τοῦ έργου. ”Ακόμα καὶ νέοι κριτικοὶ ἐφύτευσαν. Κάτι θὰ ἔχῃ μέσα του «Τὸ Μαύρο καὶ τὸ Ασπρό» ποὺ βάνει σὲ κάνησι τόσον κόσμο. Λένε πῶς τὸ κάτι αὐτὸν εἶναι δαιμόνιον, ἄλλοι πῶς εἶναι ξεχαρβάλωμα: ἄλλοι πάλι πῶς τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος εἶναι πρόσωπα κωμφδιας, ἄλλοι ἄλλα. ”Ο κ. Μελᾶς ἀμύνεται, εἰρωνεύεται, σκορπῷ μύδρους περιφρονήσεις, ἀφαιρεῖ ἀπὸ μερικοὺς τὴν λεογτὴν τῆς σοφίας. Καὶ οἱ ἄνθρωποι κινοῦν τὸ κεφάλι μελαγχολικά.

“Ενας στρατιώτης δὲν ἔχαιρετης ἔναν ἀνώτερό του ποὺ περνοῦσε. ”Απὸ ἀφηγημάδα, ἀπὸ ἀπορρεεῖσαν ἢ δ, τι ἄλλο. ”Άδιάφορον. ”Ο ἀξιωματικὸς τοῦ ξήλωσε τὸ στέμμα ἀπὸ τὸ πηλίκιον αὐτοῦ. Δίκαιο ή ἀδικο, δουλειὰ τῆς ἀνακρίσεως. Κάτι δύος μᾶς υμῖζει τὸ γεγονός: πολλές, μὰ παραπολλές φορές στρατιώτης χαιρεστὰ ἀξιωματικὸν καὶ αὐτὸς οὔτε γυρίζει νὰ ἴδῃ, ν’ ἀποδώῃ τὸν χαιρετισμό. Καὶ δύος δ στρατιώτης ἔχει δικαίωμα νὰ τὸ ἀπαιτήσῃ. Δὲν ἔξερω τί λέγουν οἱ στρατιώται νόμοι. Άλλ’ δ ὑρόμος ποὺ διέπει δλους τοὺς ἄλλους νόμους, ποὺ τὸν ξέπειται τοὺς δικαίους τοὺς αὐτὸς οἴ αἰνθρωποι, αὐτὸν ζητεῖ.

Πανηγύρι σωστό, ἔνα βράδυ στὴν δδὸν Σταδίου, τὸ πέρασμα μᾶς καμήλας, αἰχμαλώτου τοῦ Ἐλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου. Ζωντανὴ πιὰ αὐτή, δχι η γκαμήλα τῆς Ἀποκριᾶς ποὺ τρέχει νὰ δαγκάσῃ τῆς γειτονιᾶς τὰ παιδιά. Δὲν δάγκωνε, μὰ οὔτε ἀγρίενε. Διασκέδαζε ίσως μὲ τὶς φωνὲς τῶν μικρῶν διαδηλωτῶν ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσαν, καὶ ἔδειχνε κάποτε σὰν χαρὰ μὲ τὸ κωμικό της τὸ τρέξιμο. Καὶ η σκηνὴ ἔπαιρνε τελείαν κωμικότητα μὲ τοὺς δύο φαντάρους ποὺ τὴν πήγαιναν δεμένην μ’ ἔνα σχοινί. ”Η καύμενη η αἰχμάλωτος, πόσσο βαθειά, θὰ αἰσθάνεται τὴ μονοξιά, μακριὰ ἀπὸ τὰς συντρόφους της.

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»

Ποιὰ δεσέβεια; τὸ δτι ὑπάρχουν καὶ . . . ποπολάροι;
Αλλὰ μποροῦν νὰ ἔχουν ὅλοι «σάνγκονες μπλέ»;

“Οσο τα λιγότερο πρόδολο του Μαρτζώνη, έχω να είπω, ότι δε μακαρίτες είχε την άδυναμία να γράψει πρόδολούς σ’ αυτούς των νέων ποιητῶν τα βιβλία — οσοι θὰ τούς τὸ ζητοῦνσαν — και να τα βρίσκει άλλα ώρατα και άλλα άριστανά.

«Ποιητική "Ενδοση", Άριθ. 1, Σεπτέμβριος 1913,
Αθήνα.

ΚΑΘΕ κίνημα πνευματικό τῶν νέων δὲν μπορεῖ παρὰ νά είναι πολὺ συμπαθητικό σ' ὅσους νομίζουν, διτή ή νειότη πρώτη ἀπ' όλα πρέπει νά αισθάνεται καὶ νά δουλεύῃ. Κρήτης αὐτή η «ποιητική ἔκδοση», διπού γίνεται τὸ πνευματικὸ συνάντημα. δώδεκα νέων ποιητῶν, ἀλλων γνώσιμών μας πιά κι' ἀλλων πρωτόγνωτων, μάς φάνεται κάτι ἄξιο νά τὸ προσέξουμε καὶ νά συμπαθήσουμε. Ἀνίσως καὶ ἥθελε κανεὶς νά ψιλο-εξετάσῃ τὰ τραγούδια, ποὺ δημοσιεύονται στὸν πρώτον ἀριθμὸ τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ, βέβαια δὲν θὰ είχε πολλές ἀφορμές για νά είπῃ καὶ απλοὺς λόγον ἐπαίνους. Ἐπειδὴ ἔχον ἀπὸ τὴν «Νεκρικὴν Ὁδὴν» κ. Δίγονον Καρκέη, ποὺ ἔχει φωνῆσει πολὺ ἀνόμεσσα ὅλα, καὶ ἀπὸ δυὸ τρία ἀκόμη τετράστικα — χωρὶς ἀλλογαμίζουμε τὶς μεταφράσεις — τ' ἀλλὰ δὲν μάς θνούσιασκον καὶ πολὺ. Μά είναι τόσο συμπαθητικὴ νειότη καὶ γεννάει τόσες ἑλιτίδες! Ποιητὴς ξέρει, ἀντ' αὐτᾶ τὰ ὄνόματα, ποὺ φιλοξενεῖ ή «Ποιητικὴ Ἐκσηση» δὲν είναι καὶ κανένα ποὺ μὲ τὸ πέρασμα τῶν ρόνων θὰ μᾶς γίνη πολὺ σεβαστός; Ισως μερικὰ παύσι καὶ νά φαίνωνται κάτια ἀπὸ στίχους: σήμερα μικρὸς ἔρχονται κι' αὐτά νά προστεθοῦν σὲ τόσα ἀλλα, οὐ βέβαια δὲν ἔχουν περισσότερα δικαιώματα στὴν οροσοχὴ μας. Τὸ συνάντημα αὐτὸ τῶν νέων μάς δίνει κόμη νά ἐννοήσουμε πῶς νοιώθει καθένας τὴν ποίησι καὶ ποιά ἴδιαν καὶ τὸν τραβισόν, γίνεται μιὰ παραολὴ τάσεων καὶ τεχνοτροπιῶν. Καὶ βλέπουμε νά πάρχῃ ἀρκετὴ διαφορά ἀπὸ τὸν ἔνα στὸν ἄλλον. Ντότ είναι κάτι πολὺ σημαντικό. Μά σ' ἔναν ἀπὸ τοὺς τούτους, ποὺ ἐνόμισεν διτὶ μπορεῖ νά μεταφέρῃ τὴν ποίησι την πιὸ πρόστυχη λαγνολογία, θαρρῶντας τι εἴτε ἔγκωμασκει τὸν ἡδονισμό, θὰ λέγαμε διτὶ ἀλλοι να διονυσιασμοῦν καὶ ἀλλο πρωτισμός· χρειάζεται καὶ λίγη γερωτή στὸν ἄνθρωπο.

Νά, ἔνα πολὺ ἐκρηδαστικό, μ' ὅλη τὴν φανερή ἀτεία στὸ δέσμῳ τοῦ στίχου, ποίημα τοῦ κ. Βίκτ. Μύγανος:

ΔΥΣΙ

**Βροχὴ ἀπὸ ρρόδ’ ἀντίκου μου, βροχὴ ἀπ’ ἀνεμῶνες
Κτὶ ὁ ἥλιος σ’ ἔνα πορφυρὸν κηδεύεται σεντόγι.**

Τα οικεῖα κρίσιμες, γάγκες μαρβές, τοιωνταφυλλένιες γάγκες
Απλώνουνται στὸν Οὐρανὸν καὶ ἡ Νύχτα δύο σημάνει. Στὴν
Πλάστη δῆλη ἔχθυμης μιά τόση πορφυράδα.
Ποὺ τὴν βουγῶν ἡ κορυφές μιάτσων εἰπὲ οἱ κάμποι.
Καὶ κάποιο δέντρο ἀντίκευο μου φλογίστηκε, φλογίστη
Τόσα τοι ἀλλα τρέπεται.

Μά δπως είπα παραπάνω ξεχωρίζει πολὺ ή «Νεκρική Ωδή» του κ. Λ. Καρδζή στὸν θάνατο τοῦ φίλου του Π. Σολάστη. Μερικοὶ στίχοι, δπου μιλάει ὁ μητρικὸς πόνος, μᾶς συγκλονίζουν.

— «Ἐγειρε τὸ λαμπτόν κεφάλη σου, στοῦ χάρου τὸ
Κε' ἡ σκοτεινὴ σκιὰ μοῦ σκέπασε αἰώνια πᾶν τὰ
[κρεββάτι]
[μάτιο.]

Ποιὸς θὰ μοῦ ἔαγαρθῇ περήφανα στὴν πόρτα σὰν
πέσσανα;
Π' ἐμίσεψες δὲ δόλιος ἄγουρος καὶ δὲ θὰ μοῦ
ματαρόθῃς.
'Αλ' τις καλόκαρδες τις γνῶμες σου δὲ φ' αἰτήσαι
Τὸ σπίτι ποῦσσουν ἡ κορδῶνα του. Κι' δὲ δύσμιοις
Σάμπτως μαρμαρωμένος ἔρειψε, μὰ χάριτος φτε-
ρούγια
Στὴ σκέψη του ἔπειροβοδόντας σε στὸ μαῆρο
[ἀσφοδελῶνα.

Ἐπίζομε πώς δεύτερος ἀριθμὸς τοῦ ποιητικοῦ περιδικοῦ θὰ εἴαι πιὸ πλούσιος σὲ ἔργα μεστά.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Θέατρον Μαρίνας Κοροκούλη: «Τὰ τέσσαρα βραβευθέντα δραμάτια».

Το θέατρον της δεσποινίδος Μαρίκας Κοτοπούλη
άφιερωσε δύο έσπερας του εἰς τὴν διπλῆν παρά-
στασιν τῶν τεσσάρων μονοντόπτων δραματίων τὰ
δόποια ἐβραβεύθησαν εἰς τὸν διαγωνισμὸν τὸν προκη-
ρυχθέντα ἀπὸ τὴν «Ἐπαιρεύεντα τὴν Ἑλλήνων Δραματι-
κῶν Συγγραφέων». Ἀπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἑλλανοδί-
κου Ἐπιτροπῆς τὴν δόποιαν πρὸ τῆς παραστάσεως ἀνέ-
γνωσσεν δ. κ. Μ. Λοιδωρίκης ἐπληροφορήθη τὸ κοινὸν
τοῦ ἐκ τῶν τριάκοντα τεσσάρων ὑποβληθέντων ἔργων,
έπειτα μόνον εἶναι κωμῳδίαι καὶ δύτι ἀνάτεξα τῶν
ἄλλων ἐκριθησαν τέσσερα. «Ο «Σπαραγμός», «Τὸ
Ἀγριολούσιον», «Ἡ Γιάννα» καὶ «Ἡ Καρδερίνα».
Εἰς τὸν «Σπαραγμόν», ἔργον τοῦ ποιητοῦ κ. Θρ.
Ιωνίοποιον, κόρη ἡ δόποια ἐπιμένει νὰ νυμφευθῇ,
αὐτῷ τὴν θέλησιν τοῦ πατρός της, μανθάνει αἰφνίης
πὸ αὐτὸν διὰ τὸ πόρον αὐτῆς ἀγαπώμενος ὑπῆρχεν ἔρα-
της τῆς μητρός της.

Τοῦ ἔγον αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς, ὁ ποιητὴς Βερνουάρκης, εἰς τὸ μεσολαβῆσσον χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τοῦ ὑποβολῆς τοῦ «Ἀγριολούσιουδον» εἰς τὸν διαγωνισμὸν καὶ τῆς διδασκαλίας του, κατέλιπεν ἐκουσίως τὴν ὄψin. Τὸ βραβεῖον καὶ αἱ ἐπευρηματικοὶ ἔχοργοι οὗντος ινιοτρόπους, καθὼς τόσῳ πολὺ συχνά συμβαίνει, εἶναι νεκρούς.

“Η «Γιάννα» είναι ή κόρη ή άγαπώσα έξαιρετον ον και μὴ κρίνουσα έσυντην ὀξιν του, ἀφοῦ είναι γάτηη μητρός ή ὅποια δὲν τηρεῖ τὴν συνύγικην στιν· διὸ καὶ δομακόρνεται ἀπὸ αὐτὸν φεύγουσα πατρικήν στέγνην χωρὶς νὰ προτίθῃ καριμα μεταξύ ον ἔξηγησ. Οταν ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογὴν τοῦ θυνήσκοντος πατρός της, μανθάνει ἐπὶ πλέον ι είναι, αὐτὴν ή ίδια, κόρη τῶν ἐνόχων ἐρώτων τῆς τρόπος της. Απεχθάνεται τότε ἀκόμη περισσότερον ν ἔσυντον της, και θ' ἀπομακρυνθῇ δριτικῶς πλέον διὰ τὴν ἀτιμασθεῖσαν στέγην. Ἀλλ᾽ αὐτὴν τὴν φρογάν την φύγη μόνη παρέχεται εἰς αὐτὴν ή εὐκαιρία ἔξηγηθῇ· μὲν τὸν νέον τὸν δροῖον ἀγαπᾷ καὶ είναι τοις εντυχήσεις συνοδεύων αὐτὴν εἰς τὴν φυγὴν της. Καὶ τούτον η Γιάννα εἰσέρχεται εἰς τὸ παραπεμ-

νον δωμάτιον διὰ κ' ἀσπασθῆ τὸ χέρι τοῦ ἀνθρώπου τὸν ὄποιον ἐνόμιζε μέχρι τῆς στιγμῆς ἔκεινης πατέρα της· διὰ κ' ἀσπασθῆ τὸ χέρι του, καθ' ὃ «δὲν εἶχε πλέον δικαιώμα, ἀλλὰ μόνον καθῆκον...». Ο συγγραφεὺς τῆς «Πάννας» παθόμενε καὶ μετὰ τὸν διαγωνισμὸν ἀγνωστός. Προθεται περὶ συγγραφικῆς μετεισφροδοσύνης ἢ περὶ θανάτου, καπποίου ίσως ἐνδόξου θανάτου εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης;

Η «Καρδερίνα», έργον τού κ. Πολυβίου Δημητρα-
κοπούλου, είναι δραματοποίησις μιᾶς περὶ τῆς και-
ρεφίνας λαϊκῆς παρατηρήσεως. Κόρη ἐκ δευτέρου
γάμου ἐπανερχομένη ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν ὃντος ἐσποῦδα-
σιν, ενέργειαν τὸν πατέρα της πτωχεύεσσαντα, ἡμιτοπά-
λυτον και ἔκαταλειπεμένον ἀπὸ τὴν δευτέραν σύζυ-
γον του οὐαὶ μητέρᾳ της, ἀλλ᾽ δμως δχι και ἀπὸ τὴν
ἐκ τοῦ ποθετού γάμου του κόρην. Οὗτος παρηγορεῖται
πατά τὸ διδύμον μὲ τὴν ίδεαν, διτὸ θὰ ἔχῃ τὰς θυτείας
τῶν θυγατρῶν του ἀλλ᾽ η παλινοτήσσασα τὸν ἔγκατο-
λεινει εὐθὺς ὁμέσως ἐνδιδόυσα εἰς τὴν πρόσκλησιν
τῆς μητρός της και εἰς τὴν παρόρμησιν τοῦ πολλοῦ
ἔγωγάσιου της. Ο ἀτυχῆς σύζυγος και ὀτιγχῆς πατήρ,
δεν θὰ στερεθῇ τῆς παροργόνας ἀπομένει εἰς αὐτὸν
οικορρόσων τὴν θαλπωδήν τοῦ αἰσθήματος και τὴν
εἰνθυμίαν τῆς ὑγειονής της ή ἀλλη του κόρη, ή «καρδερίνα πού κελαδεῖ ἐπάνω στ' ἀγκάθια».

Από τα τέσσερα δραμάτια, λεπτούερον είναι τό «Αγριολύκουδο», τὸ ἔργον τοῦ ὀτυχοῦς αὐτόχειρος οὗτοῦ. «Ολα τ' ἀνεβίβασε μεταὶ πολλῆς ἐπιμελείας ὃ θίασος τῆς δεσποινίδος Μαρίκας Κοποτούλη, ηγιας και πρωτηγωνίστησε δοκίμως πάντοτε εἰς τρία ἔξι αὐτῶν

Θεάτρον Κυβέλης: «Τὸ Μαῦρο καὶ τὸ Ἀσπρός, δρᾶμα εἰς 3 πράξεις, ὑπὸ Σπύρου Μελᾶ.

Τοῦ νέου δράμα τοῦ συγγραφέως τοῦ «Γνιού τοῦ Ισκιού» καὶ τοῦ «Χαλασμένου Σπιτιού» είναι κοινωνικὸν καὶ εἶναι ἐπαναστατικὸν κατὰ τῆς παρ' ἡμῖν οἰκογενείας, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐδράζεται ἐπὶ μόνον τοῦ χρηματικοῦ συμφέροντος. Ή οἰκογένεια τῆς χήρας Περοεφόνης είναι πραγματικῶς πρότυπον τουαύτης οἰκογενείας πλὴν τοῦ δευτεροτούρου υἱοῦ «Ἀκκη τοῦ δοποίου» ἡ ἀτομικὴ ἐκδήλωσις καὶ ἀνάπτυξις προσκρούει εἰς τοὺς περιορισμούς τοῦ συμφέροντος τῶν περὶ αὐτὸν καὶ δὲ δοποίος γίνεται ὁ ἐπαναστάτης. Οἱ πρωτότοκος Κώστας, ὁ δοποίος μέχρι τούδε μετὰ πολλοῦ ὑπόπον συντηρεῖ τὴν οἰκογένειαν, ἐλάχιστα εἰς τοῦτο βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τοκογλύφου θείου του, καὶ δὲ δοποίος γεννόμενος τρηματάρχης Τατεΐζης κατώρθωσε νῦν μητρεύθη πολύφρενον νυμφήν, ἔχεις ἀποστείλει τὸν Ἀλκην, παρὰ τὴν ἐντονον καλλιτεχνικὴν τους κλίσιν, εἰς Παρισίους πρὸς σπουδάς λατρικάς, διποιος ἐπανερχόμενος οὗτος βοηθῷ χοηματικῶς τὴν οἰκογένειαν. Ἄλλ' ὁ Ἀλκης διαν ἐπανέρχεται δὲν εἶναι λατρός, διότι ἥθελε νὰ γίνηται λατρός, διότι εἶναι γλύπτης διότι προσεπάθει νὰ γίνηται λατρός, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσε ν' ἀποτινάξῃ εὐθὺς ἀμέσως τὰ δεσμά του διὰ ἐθεώρεις ὡς διπαράβατον οἰκογενειακὸν καθῆκον. Οἱ βραδὺς ἐπαναστάτης βλέπει ἔωτὸν ἄχοηστον εἰς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὸν ἕαυτὸν του, καὶ ἐν ἀποφασεὶ ἡ δοποία μετέχει ὅχι διλγού βέβαιον σαφαρισμοῦ καὶ πρός τὸν ἕαυτὸν του καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, γίνεται δι, τι καὶ μόνον τῷ ἡτο δυνατόν νὰ γίνηται: χροδιάσκαλος, συμβιβάζων ἐπιτυχῶς τὴν ἀντινομιαν τοῦ πλουσίου εἰς χάριν καὶ ἀβρότητα ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἀδροτάτης ἵταμότητος τῆς γλώσσης ὑπὸ τὴν δοποίαν ἐν τούτοις μόλις συγκαλύπτεται δὲ τόσος ἔλεος πρὸς τὸν ἕαυτὸν του, δὲ τόσος ἔλεος πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὴν δοποίαν ἐπὶ τοσούτον ἀσμενίζει χρονογρα-

ῶν ὁ κ. Σπ. Μελᾶς. Τὸ δρῦμα ἔχει τοιουτορόπως
ρχίσει πολὺ πρὸ τῆς πρώτης πράξεως. Ἀς τὸ παρα-
όλυνθήσω καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

«Η ἀπόφασις τοῦ Ἀλκη, γενομένου χοροδιδασκά-
λου, θὰ ἡτο καταστροφή διὰ τὸν μνηστῆρα Κώσταν
ὅ δόποιον ἡ μνηστεία ἔχει ὡς κύριον στήριγμα τὸ
ὑπόπληκτον τῆς οἰκογενείας τῶν δὲ Κώστας τὸν ἀπο-
μόνωσεν. Ἄλλη ἡ καταστροφή, θὰ ἐπήρχετο πληρε-
τέρᾳ, ἀφοῦ νέον σκάνδαλον ἀπειλεῖ τὴν ὑπόληψιν
ἥτις οἰκογενείας. Νεαρός καὶ πλούσιος λογιστής Τρα-
βελῆς, ὁ δόποιος ἐνένειν ἀνοικτὰς ἄγκαρας δεκτός
αριστερᾶς τῇ ὑπολογιστικωτάτῃ οἰκογένειᾳ ὡς ἐπίδοξος
μαρβέλος, ἥπατρός την μικροτέραν ἀδελφήν τῶν Ἀν-
τίκην καὶ οὐρανίται νά επανορθώσῃ τὸ ἀδίκημα. Η
οἰκογένεια ἐν συμβουλίῳ δὲν διστάσει μία μόνη διέ-
σοδος ὑπάρχει αφίσνουσα τὴν ὑπόληψιν τῆς οἰκογε-
νείας ἀσπιλού, ἀνταστάντη τῆς μνηστήρα τοῦ Κώστα, ἡ
Ἀνθή την αὐτοκτονήσῃ. Η διέξοδος ὑποδεικνύεται εἰς
ἐντὸν ἀπὸ τὸν ίδιον ἀδελφόν της Κώσταν δό δόποιος
ορμηθενεὶ εἰς αὐτὴν τὸ πολύκροτον, ἀλλὰ καὶ ὑπό-
ειγμα, ἐπιστολής ή δόποια θὰ ἐβεβαιώνεν ὅτι ἐπό-
ειτο περὶ αὐτοκτονίας. Η αὐτοκτονία ἐπίκειται.
Αὐτή είναι ἡ ζωή;» ἐρώτης σύντην μελαγχολικάτατα
νεαρά κόρη. «Αὐτή είναι ἡ ποινανία, ἡ οἰκογένεια»
πανταχοῦ σαρκαστικῶς δ. «Ἀλκης, δό δοποῖς διαφωνή-
τας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ συμβουλῷ παρέμεινε κορυ-
φέος καὶ παρουσιάζεται ως σωτήρ. Η «Ἀνθή δὲν
αὐτοκτονήσῃ» θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ κρατῇ
ἀ βιβλία τοῦ ἐπαγγέλματός του θὰ είναι ἀνεξάρτη-
τος καὶ θὰ σταθμίσῃ ἐλευθέρως πολλοὺς ἄνδρας καὶ
ἄγαπήσης ἔχειν τὸν δόποιον πρέπει ν' ἀγαπήσῃ
τούς τους οὗτοι κάποτε τὸ χοροδιδασκαλείον δ' ἀποβῆ-
ται δ' αὐτὴν «παλάτι χαράς».

Ο οίκος τῆς κήρυξ Περσεφόνης διπου χωριαρχεῖ πρόδηλψ τοῦ χρηματικοῦ συμφέροντος ἔχει καὶ ἄλλο θῦμα, καὶ εἰναι ἵως αὐτὸ τὸ καθαυτό, μελαγχολικάτατον θύμα. Έχει τὴν πρώτοτοκον ὑδρίη Μαιδαρίειν ἡ ὅποια διατελεῖ ὡς ἐν ἀτελευτήτῳ μητριέι ταγματάρχην τόφα τοῦ πυροβολικοῦ, τὸν ὅποιον γάπτησε νεαρόν θνητοχαγόν. Τὸ χρηματικὸν συμφέροντον ἡμιπόδισε καὶ ἐμποδίζει τὸν γάμιον τον. Καὶ θῶνται οἱ δύο γεμάτοι ἀπὸ αἰσθόμα καὶ ἀπὸ χαράν τῆς ζωῆς, καὶ είναι καὶ οἱ δύο τόροι, κιριότερα παρὰ τοῦτον, φέροντες ὡς μέτρηταν βάρος τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νά εἶναι πρός ἀλλήλους τρυφερού· ἐπὶ πλέον καρόη ἔχει καταστῇ νευροπαθῆς καὶ ψευδαισθητική, μετίσθατει εἰνότε πάσποιο φειδούντο νό διατρέχῃ τὴν παγκάχιν της. Φάνεται ἐν τούτοις νά ἥλεκτητεστα πρός παγκάχιν ἀπὸ τὸ ειδύλλιον τῆς Ἀνθής καὶ ἀποτειρᾶται πάσποιον αἰσθηματικὴν ἀνάστασιν χαρᾶς καὶ ἐπλίδος· πιογγανώντει συνέντευξιν ἡ ὁποια ήτο, λόγῳ τῆς περιπολῆς αὐτῆς τῆς ίδιας καὶ λόγῳ τούτου, ἀκριβῆς ἀναπαράστασιος τῆς πρώτης των συντηρήσεως· ἀλλὰ εἰς τὴν συνέντευξιν αὐτῆν, ἀπὸ τὸ παρελθόν δὲν ξῆ πλέον ταχαρὰ μόνον ἡ ἀνάμηνης. Καὶ ὁ συναισθηματικὸς θάτος εἶναι τοσφ ἀπόλυτος ὡστε ὅταν βραδύτερον, σκέτεται ηδη ὡς ταγματάρχης ιάν «δόδουσον μίαν καμπτούσαν» εἰς τὸ αἰσθόμα του, μὲν κανέν ταξιδάκι εἰς τὴν συναισθηματικὴν Ἐνετιαν, ή Μαργαρίτα θεωρεῖ ματαίων ἡν δοκιμήν. Καὶ δὲν εἶναι βεβαίως τὸ διλγώτερον βαθὺν εἰς συμπαθητικὸν καὶ μελαγχολικὸν οὐτε τὸ διλγώτερον ξιτάλεον ἐλέον τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ δράματος, ἡ τελους μίσιχρος αὐτῆς προσπάθεια δόν ἀνήγουντηνθρωπίνων διτων δόπως ἐπαναξήσουν δι, ή καινωνικὴ οινή ένεκρωσε δι' αὐθεντικής πρό πολλοῦ.

Τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ Μαύρο», — τὸ κατὰ πρόληψιν γιγανθὸν καὶ τὸ κατὰ πρόληψιν πονηρόν, — ἔχει ἀκόμη

παλὴν τὸν θείου, τοῦ ἐν τῷ τοκογλυφικῷ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ διαρκῶς ἔχοντος ἐλαστικιτάτην τὴν συνειδήσην του, τοῦ τόσῳ ἐν τούτοις ἀνενδότου, προκειμένου περὶ τῶν προληπτικῶν αἱ ὑποταῖς ἀφορδότι τὴν καινωνικὴν ὑπόληψιν, ἔχει καὶ ἐν πρόσωπον ὑπερτοῖας, εἰς βραχεῖας ὅλλα τάσσει ἐμφαντικάς ἐμφανίσεις ἐπιτροποτοῦν χαρακτηριστικάτα τὴν ἀνειτιθεμένην εἰς τὴν ἀντέληψιν τῶν νοεκοκυραῖών» λαϊκὴν ἀντίληψιν καὶ φιλοσοφίαν.

Είς τὴν ἀφήγησιν τῆς ὑποθέσεως ἐνδιέτριψα δσφ περισσότερον μοι ἐπέτρεψεν ὃ δὲ λίγος χῶρος διάτι πάντοτε ἔνεῳράς ὅτι ἡ εὐσυνέδητος καὶ κατά τὸ δυνατὸν ἱεπτομερῆς οὐαίνητη ἀφήγησις σχεδὸν ἀναπληροῖ τὴν ἀνάλυσιν, ἥ δοπια πάντως ὅτι ἐπέτει νά γίνῃ εἰς τὴν περιστασιν ταύτην πολὺ μακροτέρᾳ. Εἰς ταῦτην ἀπλῶς θὰ προσθέσω ὅτι τὸ ὡς ἀνώ ἐπιτυχές σημεῖον ἀπὸ οὐλλήψεως δσφ καὶ ἀπὸ θεατρικῆς ἔκτελέσεως δρόμῳ τοῦ κ. Σπάρου Μελά εἰναι καθ' ὅλα ἀντάξιον τῶν δυνατῶν μέχρι τοῦδε ἔχοντας διηγεῖσθαι

τούς οποίους τα πάντα τα περιέχει το βιβλίο της Κυρίας Κυβέλης, με την οποία συμπληρώνεται η ανθοτελεστή της θεοποίησης. Η Κυρία Κυβέλη ως Ἀνδή ήτο δποίαν ἀκριβῶς ὠνειροπόλησεν αὐτὴν δ συγγραφεύεις δχεὶς ἀλιγάτερον ἡ κυρία Γαλάτη ως Μαργαρίτα. Ο κ. Γαβριηλίδης ως Κώστας ἐπέλεισε δοκίμους τὸν ἀκαρινὸν δόλον του. Ο κ. Βοϊασέρεας ως Ἀλκης ὑπῆρξεν ὑπεράγαν σωφραστής καὶ ἀποφθεγματικός, ίδιως κατηγορηματικός, κατί το περισσότερον εἰδωνικὸν δ σαφακοτικόν, τὸ κάπταν ἐλαφρότερον, κάποια σιντο δόσις οιονεὶ fantaisie, θα ἔμετριαζε τὴν ἀπόλυτον ικαμότητα εἰς μόνον τοὺς λόγους του Ἀλκης δπούς ηδη είναι πλέον ἡ δρκετή.

Τότε «Ζευγάρωμα» κωμῳδία είναι πράξεις Ζ, όποιο Γεννηθείσα Σενοπούλου.

ΔΙΟ οἰκογένειαι τῆς παλαιᾶς καὶ τόσῳ εὐγενικῆς ἀρι-
στοκρατίας τῆς Ζακύνθου δέλουν νὰ ἔνωσουν διὰ
γάμου τὸ τέκνα των· Ὁ ἀρχιγός τῆς μιᾶς διστάξει
περὶ τῆς ὀντιταθελας ἡ δοτὰ φαίνεται ψιφισταμένη
μεταξὺ τούτων. Τοῦνταντὸν ὁ ἀρχιγός τῆς ἀλλῆς δια-
βλέπει ἐν τῇ ὀντιταθείᾳ μᾶλλον συμπάθειον λανθά-
νονταν καὶ συμβουλεύει ὅπως ἡ συμπάθεια αὕτη κατα-
στῇ εἴσουσιν εἶδοτος, ν' ὀποιμονωθοῦν αἱ δύο οἰκογένειαι
εἰς κάποιαν ἔσχοχην. Η ἀπομόνωσις γίνεται. Εἰς τὴν
ψηφιστικὴν ἔσχοχην οἱ μικροδιδεις μεταξὺ τῶν ἐπιδόξων
ἔργωντῶν ἔξακολουθοῦν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν ὑφίσταται
πλέον πρόγραμμα, ἀν καὶ διάγνυτος ἀπόκρινη, ὁ ἔρως τῆς
παρθενείας. Η τελεία του ἐκδήλωσις, ὡς καὶ ἡ γένεσις
αὐτοῦν παρὰ τῷ ἀρρενι, θὰ προκληθῇ μετ' οὐ πολὺ ἀπό
την ζηλοτυπίαν. Πραγματικῶς καταφθάνονταν εἰς νέος
καὶ μιὰ νέα εἰς τὴν ἔσχοχην. Η νέα ἔρωτοροπονσα μέ-
τον ἐπίδοξον νυμφίον ἔξαπτει τὴν ζηλοτυπίαν τῆς
δι', αὐτῶν προοριζομένης νύμφης· ὁ νέος ἔρωτοροπόν
μετὰ τὴν ἐπίδοξον νυμφην ἔξαπτει τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ
αὐτοῦ προοριζομένου νυμφίου. Εἴτε οὖ καὶ πάλιν
εργίς, ἀλλὰ ἡ τελευταῖα, ἀποληγόνυσα εἰς περιπαθή ἔρω-
τικην περίπτωσιν.

Τὸ νεόν ἔργον τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, τὸ δποῖον νέκει δχὶ ὀλίγην, ἐπιτυχῇ δὲ ἵστενθινήν ἡθογράφιαν, ἔχει ἐπὶ πλεόν χαρίεντα καὶ τερπνὸν διάλογον ἀλλὰ δχὶ δλίγα κωμικά ἐπειδόμα. Εὑναρεστεῖ τοιουτο-
ρόποτας, ἀλλὰ διατὶ ἡ εὐχαριστησίς τὴν ὅποιαν προ-
ενεῖ εἶναι ντερόγαν ἥμερος καὶ ἀρκετὰ ἀπονος; Ἐν
ὅροτέρημα τοῦ δηγματογράφου, τὸ δποῖον παρὰ
ῷ δραματικῷ ἀποτελεῖ σχεδὸν ἐλάττωμα, εἰναὶ δ
αραπολὺ λεπτολογημένος καὶ εἰς τὸ ἀντὸν ἐγδιατρί-
ων διάλογος. Αἱ σκηναὶ τῶν δύο ἱστονθινῶν οἰκογε-
νειών αἱ δποῖαι θὰ ἀνεγνώσοντο ἀκόπως, ἀκούο-
εναι σχεδὸν κουράζουν. Ή μεγάλῃ δὲ προσοχῇ τοῦ

συγγραφέως εἰς τὰς λεπτομερέας αὐτάς τὸν ἔκαμε νά μη ἀντιληφθῇ ἵσως, διτὶ ή ἴστοριά τῶν δύο ἀκουσίων μελλόνυμφων, δὲν ἔχει σκηνής διναμανένας πράγματι νὰ ἐκλαύσουν ἰσχυρῶς τὰ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, διτὶ πρόκειται περὶ ἑπτεισδίων ὑπερόχυν παιδαριωδῶν καὶ διτὶ τὸν χρακτῆρα τοῦ παιδαριώδους τὸν καθιστῆ ἐξ ἀντιθεσεως ἀκόμη ἐντονώτερον τὸ γεγονός διτὶ καὶ ὁ μελλόνυμφος καὶ η μελλόνυμφος ἔχουν ἐμφάνισιν καὶ παράστασιν ὅχι μικρῶν πειδίων, ὅλλα νέων ὥριμων, πόρος γάμον. Εἰς τὴν «Μονάρχην» τούναγτον, τὰ «παιδιά», είναι πολὺ περισσότερον παιδιά, αἱ δὲ μεταξὺ των σκηνῶν ἀσυγκρίτων τῷ λόγῳ ζωηρότεραι, δραματικώτεραι. Τα δοποῖα δλα σημαίνουν διτὶ ἀν πειρισθῆ καποια γεροντική γλωσσολγεία, διωδή τοῦ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἀν εἶναι, καὶ ίδιας ἡ τονούθη τὸ μέρος τὸ ἐφωτικὸν μὲ σκηνῆς κωμικώτερας η δραματικώτερας, τὸ «Ζενγάρωμα» οὐα εἶναι δσφ καὶ η «Μονάρχη» ἔργον ἐπιτυχές.

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΜΑΣ

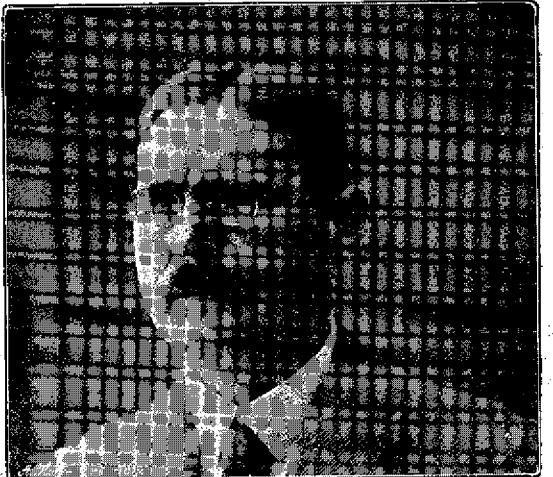
Paul Marc

Ο ἀείμυηστος Κάρολος Κρουπάρχερ ἡμιπορεί κανεῖς νῦν εἶτη διὰ εἰναι ἰδρυτῆς νέας επιστήμης, τῆς Βυζαντινολογίας. Αὐτὸς μὲ τοὺς πολυετεῖς του μόχθους κίνησε τὸ παγκύπριον ἐπιστημονικὸν ἐνδιάμεσον διὰ τὴν ειλικρινῆ καὶ ἀπροκαταλήπτον ἔρευναν τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἐλληνισμοῦ. Συνέτριψε τὰ παλαιὰ εἴδωλα τῆς λάλης καὶ ἤνοιξε νέους δριζοντας καὶ ἐπαρουσιάσεν τα Βυζαντιον μεγαλουργόν, ἐπιπολιτιστικόν, δημιουργίον, μὲ τὴν ἀσπιλον ἀλογορύθμα του, τὴν ἀπαστράτουσαν ἀπὸ μεγαλείον καὶ αἰγλήν. Καὶ μοῦνον μὲ τὸν φωτα τὸν ὅποιον ἔνετυρε πρὸς μελέτην τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἐλληνισμοῦ, ἔγινε ἰδρυτὴς νέας σχολῆς φιλεληνισμοῦ. Καὶ ἡ νέα αὐτὴ σχολὴ δὲν κατατορίβεται ὀνόματος εἰς πλατωνικὸν θαυμασμὸν τῶν μαφόδων τῆς

αλαιᾶς εἰνῆλειας καὶ εἰς ὑμνους πρός τὰ ιδεωδή τῆς λαοποίης Ἐλλάδος. Εἶναι φιλελληνισμός πολὺ θετικώς που ουνδέει τὴν ἐλληνικὴν ὑπόνοιατοιωνά μὲ τὰ παράγραπτα δίκαια τῆς νέας Ἐλλάδος. Ήμετες τὰ ιο πατομημύρια, τὰν Ἐλλήνιν, τὰ Βυζαντίνιον τὸ αισθα-
-μέδια βιβδύτερα ἀπὸ πάσσαν ἄλλην περιόδον τοῦ ἔμνι-
-οῦ μας βίου διότι παραδόσεις, ἡθη, θρησκεία, δόλος
- ἐθνικός μας βίος συνδέονται μὲ τοὺς ἀμέσους προγό-
-νυς μας καὶ πού εξέμνηνον τὸν θεὸν ὑπὸ τούς θόλους τῆς
- γῆς. Σπούδας καὶ ἑρμηνείας τοῦ τόπου.

τούς Σοφούς και ηγεμονισμάν με τον Παλαιολόγον να δέχασσον την πτώσην της Πόλεως. Τούς δεσμούς τους τοὺς φυσικοὺς τοὺς ἐνισχύει ἡ φιλολογικὴ φιλολογία τοῦ Κρουμπάχερ διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἔξαλει δικαιώματα τῶν κληρονόμων ἐπὶ τῆς περιουσίας πατέων.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς στῆς εἶναι καὶ ὁ κ. Paul Marc πού φιλοξενοῦν τὰς μέρας αὐτῶν ἡ Αθήνα. Ἐπιστημών μὲν οφρήγος, ἀλις 35 ἐτῶν, θυμαστὴς τοῦ μεγαλείου τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ θαυμάστης καὶ τῆς νέας Ἑλλάδος δόποια βαίνει γοργά πρὸς συνέχους τῆς ἴστορικῆς τοῦ Βιζαντίου, φιλέλλην ἀλληγόρης, ὑπέρμαχος τῆς οντενής μας γλώσσης — διότι μὲ τὴν γλώσσαν αὐτῆν ἐπιταχυνθῆ ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀλοσχερής κατίσχυση τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἐκπολιτιστικοῦ παράγοντος, — θεν ἀπὸ τὸ Μόναχον διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ωτεύουσαν τῆς μεγαλύνθεσίς Ἑλλάδος ποὺς μελέ-

PAUL MARC Φωτ. Ε. Σαυδούρου

ἐποίησε. Τὸ μωσαϊκὸν εἶναι μετρίας τέχνης τῶν τελευταίων ὁμοιαῖκῶν χρόνων.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ Λεύκα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπισθεν τοῦ ξυνθοτοπείου Φίξ, ἔκειθεν τοῦ Ἰλιόσου, σκαππομένων τῶν θεμελίων τοῦ μανδροτοίχου τοῦ οἰκοπέδου τοῦ ὅμηρου. Ποδάντζη ἀνεκαλύφθησαν ταῖς μαρμάρινοι κιονίσκοι μετὸ τῶν ἐπιγραφῶν Ξένων Διονυσίου Ἐλεάτειος καὶ Λαοκήν Νικαγόρου θυγάτηρ, καὶ Ἡδεῖα Δημητρίου Εὐθωνυμέως θυγάτηρ, Ἡρακλείτου Ἐλευσινίου γυνὴ. Πλησίον τῶν κιονίσκων εδρέθη καὶ δοράια μαρμάρινή οὐδίαια περιέχουσα κεκαμένα ὅστια νεκροῦ, ἐν ἀργυροῦν ἄγγειον καὶ ὀλίγα χρωτᾶ φύλλα ἐκ νεκροικοῦ στεφανοῦ.

Ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστι-
τούτου ἐνεργούμεναί εἰναι Τέλευτη ἀνασκαφαῖς ἐπὶ τῆς
κελτικοῦ τοῦ ἀτέναντι τῆς ἀκρόπολεως λόφου, ἀνεκα-
λύψθη μέγας θολοτόπος τάφος, ὃςτις δυστιχος, ὡς
ἔφαντα ἐπὶ τῇ ἀνασκαφῇ, εἴχε συληθῆ ἡδη ὅπτ' ἀρ-
χαίων χρόνων, εἰλεῖς δὲ ἡρῷομποτιθῆ κατὰ τὸν βι-
ζιαντινὸν χρόνον, ἢ ἐπὶ τοιμοκρατίας ὡς ἐλαυτρη-
βεῖον, καὶ ἐκαλύψθη μετὰ ταῦτα ἐκ νέου.

Συλλογή πάντων τῶν ἐλληνικῶν νομισμάτων. — Οἱ ἐν Μονάχῳ μέγας ἐκδοτικὸς οἰκος Bruckmann, τῇ συστάσει τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου καὶ πάντων τῶν μεγάλων νομισματολόγων τῆς Εὐρώπης, ἀπέφασις νὰ προθῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν μεγάλης συλλογῆς πάντων τῶν σφρυξούμενῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν νομισμάτων. Τὸ βιβλίον πλήν τοῦ κειμένου θὰ περιλαμβάνῃ 1500 περίπου φωτοτυπικοὺς πίνακας· ἡ δαστάνη προβλεπούμενη εἰς ἥμισυ περίπου εκατομμυρίον. Η διεύθυνσις τοῦ ἔχοντος, εἰς ὃ θὰ μετάσχωσι πάντες οἱ ἐν Εὐρώπῃ νομισματολόγοι, ὀντετένη εἰς τὸν διεύθυντὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμᾶν Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ι. Σβορῶνον, δύστις ἀνέλαβε συγχρόνως τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἀττικῶν νομισμάτων καὶ τῶν νομισμάτων τῆς νέας Ἑλλάδος. Καθὼλικέται, τὸ ἔχοντος θὰ είναι ἔτοιμον μετὰ δώκιστιαν, ὃ διεφερούμενη δὲ εἰς τὸ ἐλληνικόν Κράτος ἐπὶ τῇ ἐκατοστῇ ἐπιτεύχει τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. — K.

ΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ο κ. Γ. Βεντήρης δίνει εἰς τὴν «Νέαν Ἑλλάδα» τοῖς ἐπίκαιοις σκίτων από τὸ «Μεγάλο Ἐπιτελεῖον»: τοῦ Δούσμανην, Μεταξᾶ καὶ Στρατηγοῦν· λίγες γυακαπιστικές νομιμεῖς. «Ἄς τοὺς γνωρίζωμεν καὶ ἔμει-

ΔΟΥΣΜΑΝΗΣ — Γενικὸν χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου, δὲν εἶναι συμπαθής. Οὐ ίδιος εἰμπορῶ νά τὸ βεβαιώσω. Τρεῖς ἡμέρας μετά τὸ Σαραντάπορον, εἰς τὴν Κοζάνην, εἰχα τὴν ἀφέλειαν νά τοῦ Ἑζητησίου ἔγγραφον ἐλευθέρας κυκλοφορίας ὥς δημιούργημάρος και μὲν ἐφωδίασε μὲν ἔγγραφον ἀπελάσεως. Ἀλλ᾽ αἱ πολλὴ γοητευτικαὶ φυσιογνωμίαι στανίως εἶναι ἀρχικαὶ. Καὶ μεγαλύτερα φρετῇ τοῦ Βίτωρος Δούσμανη εἶναι αὐτῆς. Ἐπιβάλλεται ἐξ ίδιου συγκρατίας. Εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον οἱ ἄλλοι εἶναι ἴως πολυμαθέστεροι, νοημονεῖς ὅπις αὐτός, ἐργατικώτεροι ἐκείνην. Ἀλλ᾽ ὁ Δούσμανης εἶναι φύσει ἡ δεσποτίζουσα μορφή. Ἀποτελεῖ τὸν τόνον τοῦ Μεγάλου Ἐπιτελείου και τὸ διοικοῦν κέντρον. Πολλάκις ἐμπνέει καὶ οἱ ἄλλοι ἔκτελοῦν πάντοτε ὅμοι διοικεῖ. Σχεδὸν ἔκαμψε τὸ ίδιον και ὡς ὑφριστάμενος. Πέρσουν ἀκορδῶς αὐτήν τὴν ἐποχὴν ἵτο αντιστονταγματάρχης. Τῷρα τὸν βλέπομεν ὑποστράτη μονοῦ Ἐπιτελέοντος καὶ Γενικὸν ἀπαστράτη τοῦ Βίτωρος.

λέως. "Ισως αντὸ δὲν εὐχαριστεῖ τοὺς πολλούς. Καμία σμῶς ἀντίρρησις.

ΜΕΤΑΞΑΣ — Έὰν ιδῆτε τὸν Μεταξᾶν μὲ κοστοῦμι περπάτουν εἰς τὸν δρόμον, εἶναι εὐτραφῆς ἀστὸς μὲ εὐχάριστον φυσιογνωμίαν. Ή στολὴ τοῦ ταγματάρχου τοῦ Μηχανικοῦ οὖς τὸν παρουσιάζει τύπον ἀριστούτου ἀξιωματικοῦ. Έὰν τὸν παρακαλουμήσετε πολὺ ἐγγύτερον ἀναγνωρίζετε ἀδιστάτως ἔνα ἐκτάκτως καλλιεργημένον τύπον ἐπιστήμονος ἀξιωματικοῦ, μὲ ὅρτιαν γνῶσιν καὶ θυμασίαν ἀντίληψιν. Αὐτὴν τὴν τελευταῖον τὴν ἐπιστοποίησε μὲ τὴν πτῶσιν τῶν Ιωαννίνων. Εἶναι αὐτὸς ποὺ ὑπέδειξε τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τῆς Τσούκας.

Αντιθέτως πρὸς τὸν Δούσμανην, ἀποτελεῖ τὸν πλέον ἄντετον, μεδιῶντα καὶ συμπαθῆ τύπον τοῦ Ἐπιτελεῖου.

Ο Μεταξᾶς εἶναι λαμπρὰ καὶ πολιτισμένη πενυματικὴ διάνεσις, η δοτὸς κατὸ τὴν πεποιθησίν μου θὰ διεκρίνετο εἰς κάθε στάδιον. Καὶ ὁριζότας εἰς τὸν στρατὸν χωρὶς νὰ συγκεντρώῃ τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν συναδέλφων του, ἐμφανίζει ἔνα τάλαντον τελείου Ἐπιτελοῦς, διότι θὰ ἥτο ἐξ ἵσου τέλειος νομικὸς η μηχανικὸς η φιλόλογος.

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ — Δύο μεγάλα γυαλιά, στηριγμένα ὅπως τῶν ἀνθρώπων τοῦ γαρείου, ματαίως προσπαθοῦν νὰ μετριάσουν τὴν δέστητα τοῦ βλέμματος τοῦ Στρατηγοῦ. Ή φυσιογνωμία τοῦ Ξενοφόντος Στρατηγοῦ εἶναι δυὸς μάτια. Καὶ ὁ ἐλαφρὸς ὑποσκασμὸς τοῦ ποδοῦ δίδει εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μοναδικὴν πνευματικὴν σφελτέτσαν. Εἶναι σκεπτομένη αἰχμῇ.

Πολλοὶ προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν ἀγνούστητας μεταξὺ τῶν δύο— Μεταξᾶ, Στρατηγὸν— ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς η τοῦ ἄλλου. Απλούστατα συμπληρώνονται. Εἰς τὸν ψύχραμον καὶ ἐμβριθῆ κριτικὸν νοῦν τοῦ Μεταξᾶ, ὁ Στρατηγὸς εἶναι πουφάρι νεύρων διανοούμενῶν ἀπαύστως καὶ διαβολικῶς. Ο Δούσμανης εἶναι καὶ διὰ τοὺς δύο τὸ τρέ ντ' οὐνιόν.

ΟΔΟΕΝΑ ἔρχονται στὰς Ἀθήνας "Ἐλληνες τεχνῖται ἀπὸ τὰ ξένα. Φέρονται μαζὶ τοὺς τὴν τέχνην τὴν προγμένην καὶ τὸ γοῦντο τὸ προγμένον καὶ προσθέτουν ἀκόμα ἔνα παράγοντα διὰ τὴν ζωὴν τὸν Ἀθηνῶν. Τέτοιος παράγων καὶ ὁ κ. Μπούκας ὁ φωτογράφος ποὺ ἔστησε τὸ ἐργαστήριο του στὸ τέλος τῆς δδοὺς Φιλελλήνων. Καλλιτεχνικὸν ἐργαστῆρι ξωγραφικῆς. Μὰ εἶναι καὶ σχεδιαστῆς ὁ κ. Μπούκας. Καὶ στὶς φωτογραφίες τοῦ βλέπετε πολλὲς ὁληνίκες καλλιτεχνικὲς συνθέσεις. Πρὶν τοποθετηθῆ ὁ φωκός, δουλεύει τὸ μάτι τοῦ τεχνίτη μὲ γνῶσιν, καὶ μ' ἐπιστήμην, καὶ μὲ αἰσθησιν λεπτήν. Αηδονιστούμενον στὸ τεῦχος αὐτὸς δύο τοῦ φωτογραφίας τοῦ Ναυάρχου Κουντουριώτη καὶ τῆς Δας Κοτοτούλη.

ΕΙΣ τὸ Λιβύοντον ἔκδιονται «Scritti vari inediti di Ugo Foscolo». Ο ἔκδότης λέγει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ δτί τὰ ἀγνωστα αἴσθητα τοῦ Φωσκόλου εἶναι ἐκλάμψεις μεγαλοφυῖας. Τὸ πλεῖστον μέρος συμπληρώματα τῶν γνωστῶν σκέψεων τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ ἐπὶ τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας. Έκατὸν περίπου νέαι ἐπιστολαὶ τους γράμμεναι Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά, δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐκράσεως η ὃποια κάνει τόσο δροσεράν καὶ τόσο εὐχάριστον τὴν ἰταλικὴν ἀλληλογραφίαν του.

Α ΠΕΘΑΝΕΝ εἰς τὴν Λωζάνην ἡ Γαλλίς συγγραφεὺς Pierre de Coulevain. Τὸ ἀληθινόν τῆς ὄνομα ήτο Fabre. Ήτο ἡ πλέον γνωστὴ συγγραφεὺς τῆς τελευταῖς δεκαετίας. Τὸ 1897 ἔγραψε τὸ πρῶτον τῆς βιβλίον «Noblesse Américaine». Ἐπειτα ἀκολούθησαν «Eve victoriense», «Sur la branche», «L'Île inconnue», «Au cœur de la Vie».

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Απέθανεν εἰς τὴν Βουδαπέστην δὲ Οὐγγρός καθηγητὴς Βαμπερόν, ἐκ τῶν πλέον φημισμένων ἀνατολιστῶν.

Τὸ B' γεωγραφικὸν διεθνὲς συνέδριον θὰ γείνη εἰς τὸ Παρίσιο τὴν 10 Δεκεμβρίου (v. ἔ.) 1913. Η Ἑλλάς προσελήνη ν' ἀντιπροσωπεύσῃ.

Ανετέθη εἰς τὸν γλύπτην κ. Δημητριάδην, ποὺ μένει στὸ Παρίσιο, η ἐκτέλεσις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Η ἀγγλικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν ὀρχηγὸν αὐτῆς ἀντιναυαρχὸν κ. Μάρκο Κάρρο ἀνέλαβε ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἐλληνικὸν ναυτικόν.

Αγγέλλεται ἡ προσεχῆς ἔκδοσις εἰς ἔνα η δύο τόμους τῶν δηγμάτων τοῦ συνεργάτου μας κ. Δημ. Βουτροῦ.

Εἰς τὴν κανωθεῖσαν βουλευτικὴν ἔδραν τοῦ παραιτηθέντος κ. Α. Κορομηλᾶ, ἔξελεγη δὲ κυβερνητικὸς ὑποψήφιος κ. I. Αθανασάκης.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκόροισι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν διοικούν δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ Γραφεῖα μας. Τῷτο ἄλλων ἀπλῶς ἀγγέλλεται η ἔκδοσις.

Τὸ 'Ανατολικὸν πρόβλημα, Γεωργίου N. Γκίκα. Βιέννη, 8, Bezirk, Schmidgasse N° 4, φο. 1.20.

Χειστιανικὴ Κερῆτη, ἔτος B' τεῦχος A'. Ηράκλειον Κρήτης δρ. 4.

Η 'Εξαδέλφη, διήγημα A. K. Τραυλαντώνη. Ἀλεξανδρεία ἐκδ. «Γράμματα».

Τὰ Εὐαγγέλια καὶ δὲ Αττικισμός, Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Ἀλεξανδρεία. «Γράμματα».

Περὶ τὴν φρονευτικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Μουσουλμάνων καὶ περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρήσεως τῶν Οθωμ. βανούσιων ἐν Ἑλλάδi, Γ. A. Ροδοπόν. Ἀθῆναι, τυπογρ. Ενδεράκου καὶ Δέλη.

Περὶ τῆς προτασθείσης ἀπλοποίησεως τῆς γραμμής ἐλληνικῆς γλώσσης, Ἀνδρέου N. Σκιᾶ. Ἀθῆναι, τυπογραφείον Σακελλαρίου.

Τὰ Περῶτα Κριτικά, Κωστή Παλαρᾶ. Ἀθῆναι, ἔδοσις Γ. Φέξη, δρ. 3.50.

Δοκίμιον Γενικῆς Ψυχολογίας, Ch. Richet, μετάφρ. N. Κουντουριώτου. Ἐκδ. Γ. Φέξη, δρ.

Διηγήματα Henry van Dyke, μετάφρ. A. Μαρπούτζη. Ἐκδ. Γ. Φέξη, δρ. 2.50.

Ιστορικὰ Παραμύθια Jean Richerpin, μετάφρ. N. Πορφυρῆ. Ἐκδ. Γ. Φέξη, δρ. 3.